

fužinari

Leto XXVII

Ravne na Koroškem, 15. oktober 1990

Št. 10

Iz težav z doslednim izvajanjem ukrepov

Morda je prav, da občasno tudi spregovorimo v našem glasilu o zunanjih vplivih, ki imajo najmanj tako moč kot naše še vedno v celoti nepremagane kvaži samoupravne malomarnosti.

V analizi, ki jo je izdelal Ekonomski inštitut pravne fakultete, je navedeno, da so v primerjalnem obdobju enega leta v povprečjih najbolj zaostajale cene metalurgije (razen barvnih kovin), saj so za celotno Jugoslavijo zaostale kar 36 % za povprečjem skupnih jugoslovanskih proizvajalčevih cen. V obdobju enega leta so proizvajalci iz sektorja črne metalurgije povišali svoje cene z indeksom 454,4, medtem ko so njihovi porabniki uspeli povišati cene v strojogradnji z indeksom 1600,6, v proizvodnji električnih strojev 1356,8 in v celotni predelavi kovin z indeksom 1422,4. Upoštevati pa je treba še indekse cen inputov, kjer je elektrogospodarstvo doseglo indeks cen 1443,4. Podobno je s peskom in ognjevdržnim materialom, pa tudi nekaterimi drugimi materiali. Zadnje podražitve električne energije tu še niso upoštevane. Ta dejstva so drastično vplivala na poslovanje našega podjetja.

V Železarni Ravne smo zaradi plačilno nesposobnih kupcev v državi podvojili izvoz. Letos se gibljemo proti 75 milijonom dolarjev izvoza, in to v pretežnem delu izvoza izdelkov kovinske predelave in strojogradnje. Na tem sektorju pa slabi gospodarjenje zamrznjen tečaj dinarja.

Kupcev, ki bi blago tudi plačali, je na domačem trgu čedalje manj. Zato je treba še povečevati izvoz, kjer pa zaradi tečaja dinarja dohodkovno nismo uspešni.

Tretja reč, ki nas neusmiljeno pritiska, je preobremenitev gospodarstva zaradi prevelike družbene nadgradnje in porabe. Če ne bo prišlo do pomembnih premikov, bo gospodarstvo še na-

prej slabelo. Analize in primerjave, ki smo jih delali, kažejo na dejstvo, da je jugoslovansko podjetje oziroma izdelek za 25 - 35 % več obremenjen kot pri zapadnoevropskem proizvajalcu.

mi panogami.

Pa vendar, poiskati moramo vse možnosti, ki jih še imamo, da izboljšamo naše poslovanje. Zaradi tega smo si zadali nekatere naloge. Nizka proizvodnja v

nem trgu. Tega se še premalo zavedamo, rešitev pa je samo, da proizvedemo naročeno blago s takšnimi stroški, da nam še nekaj ostane.

Izredno pomembno je, da kupce, ki redno plačujejo, ti pa so samo v izvozu, obdržimo. To pa lahko dosežemo, če bomo izdelali kvalitetno blago v rokih, ki jih kupec želi. Vsak na svojem področju naj dosledno upošteva navedena dejstva, pa se nam ne bo treba bati za prihodnost podjetja, pri čemer računamo, da

Če za izhodišče vzamemo, da je produktivnost, poraba materialov in energije ter ostalega, na kar imamo vpliv v podjetjih, enaka kot pri uspešnih proizvajalcih v razvitih državah, je naša lastna cena kljub temu za tretjino večja, ker so obremenitve, ki jih poberejo občina, republika in federacija, pač toliko višje. V tem je nemoč neto izvoznikov, kar pa Železarna Ravne je. Zaradi tega tudi moramo v izvozu prodajati, če hočemo ali ne, po cenah, ki ne zagotavljajo akumulacije. Te ugotovitve veljajo za kovinsko predelavo in strojogradnjo, za metalurgijo pa je stvar še težja zaradi nenormalno visokih cen pri inputih in neenakega izhodiščnega stanja z ostali-

poletnih mesecih je samo potrdila dejstvo, da moramo ukrepe za izhod iz krize dosledno izvesti.

Brez dvoma je osnovna naloga, da si zagotovimo dovolj naročil. Naloga pa ni uresničljiva na domačem trgu iz dveh razlogov: splošen padec proizvodnje, ki več ne potrebuje toliko jekla kot prej, pa selekcija kupcev, saj je neplačano blago večje zlo kot manjša proizvodnja, ki pa je prodana in plačana. Rešitev je samo večji izvoz. Tu pa se srečujemo s tržnimi cenami, ki so često nižje kot naše lastne cene. Zato nimamo drugega izhoda, če hočemo delati, da ne prestanemo skrbimo za stroške, da ne bodo takšni, da zaradi njih nismo konkurenčni na svetov-

bo do razbremenitve gospodarstva prišlo.

Ukrepi delujejo, prvi rezultati, sicer skromni, se kažejo. Nadaljevati pa moramo še energičneje in dosledneje. Lastno znanje, ki ga bomo uveljavili pri delu, je edini pravi porok za uspeh.

Pred nami je ena najpomembnejših nalog, ki bo prava preizkušnja naše zrelosti, da bomo znali in uspeli poiskati prave kadre za najodgovornejša dela v podjetju. Vsekakor take kadre imamo. V mnogih okoljih jih še nočemo poiskati. Bojimo se zamer, pa s tem škodujemo sebi in podjetju.

Mag. Jože Žunec,
predsednik poslovodnega odbora

IZ DELA SINDIKATA

ALI STARA PRAVILA IGRE V SVOBODNEM SINDIKATU?

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, ki ima uradno registriranih okoli 400 tisoč članov, od tega v Železarni Ravne en odstotek, je bila v začetku septembra zaradi napovedane in nato preklicane splošne stavke za 10. september v središču medijske pozornosti. Stavka je bila tako povod, da se je o tej delavski organizaciji po marčevskem ustanovitvenem kongresu spet razmišljalo in pisalo, še toliko več in laže, ker je za novim sindikatom bilo že tudi neko obdobje dela.

Več kot pozitivnega je bilo o svobodnem sindikatu zapisano negativnega; dobil si lahko celo občutek, da so dobro o njem pisali le sindikalisti sami in tisti, ki so dolžni pisati tako, druga persoa so bila ostra, kritična. Lahko da zato, ker nova vloga svobodnega sindikata še ni natančno

opredeljena in sindikat sam nima dovolj prepričljivih argumentov, da bi očitke zavračal.

Res, vloga, metode dela, sredstva, skratka pravila igre, kakšne so pravzaprav te postavke pri novem, svobodnem sindikatu?

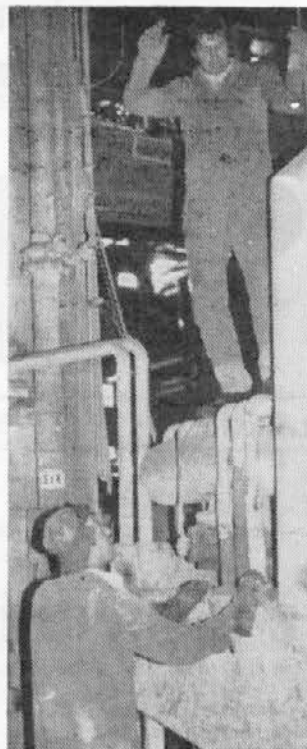
Če pogledamo nazaj, so bila stara pravila naslednja: sindikat se je kot zaščitnik vsega delavskega razreda s sredstvi, kot so bila opozarjanja, malo kasneje zahteve in grožnje ter pred letom, dvema še stavke, boril za pravice delavcev. Kako in koliko se mu je bilo v tistih, dobrih časih za delavce sploh treba boriti, je vprašanje, kot je vprašanje tudi, koliko se je sploh lahko boril. Saj vemo, da je bil stari sindikat označen kot zlizan z vladajočo strukturo, in da so, kot je bilo nekje zapisano, včasih tistim sindikalistom, ki so mislili s svojo glavo, glave rezali.

Glede stavke:

– Vsa desetletja po vojni je bil sindikat orodje in transmisija partije in vsa desetletja je bil s partijo vred nasprotnik stavk.

– Zaradi stavke v železarni l. 1978 je moral oditi direktor Fale, postavljena pa sta bila Kacal in Žagar.

In kako je danes? Besede: opozarjamo, zahtevamo, terjamo, nočemo, pozivamo so še vedno redni sestavni del sindikalističnega besednjaka, grožnja s stavko prav tako skrajno sredstvo boja. Pojavljajo pa se tudi nove besede, kot sta strpni pogovor, sprava in človek lahko celo v samem sindikalnem časopisu Delavska enotnost prebere »Vlada naj se končno spravi z delavcem«. Če torej današnje republiško vodstvo sindikata (edina garnitura, ki je na položaju še iz časov enostrankarskega sistema), govori o spravi vlade z delavci (vlada pa vlada 100 in še nekaj dni), potem je to sprenevedanje pa nič drugega, saj je krizo povzročila politika prejšnjih desetletij, ki jo je sindikat podpiral ali pa proti njej vsaj ni črnil. Sedaj seveda nastopi še vprašanje, ali delavec sploh potrebuje z vlado spravljen sindikat? Če ne bo konfliktov, čemu posrednik? – Toda tako enostavne stvari gotovo niso.

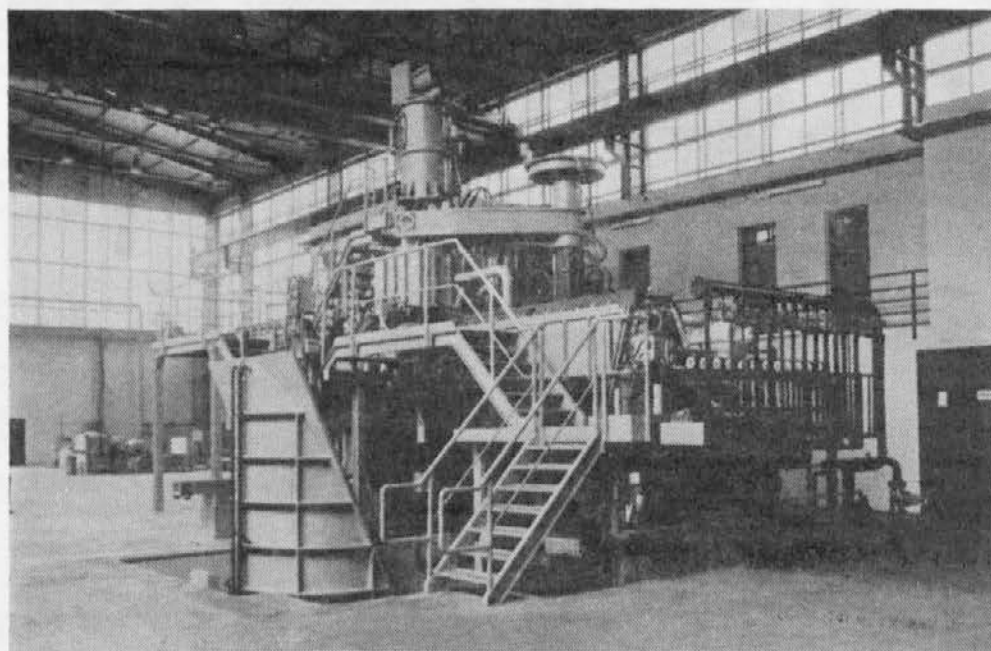

Franjo Kocen, podpredsednik Svobodnega sindikata v železarni, je, ko smo ga vprašali, katere misli, da so lahko nove metode in novi načini dela sindikata, opozoril na kontrolno funkcijo sindikata. Kot je podpisana splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo, in kot bodo sčasoma panožne, bodo podpisane tudi kolektivne pogodbe v podjetjih. V njih bodo natančno določena pravila igre. Če jih katera od podpisnic ne bo spoštovala, vemo, kakšne so poti – tudi sodne poti so vmes.

Toda – povedano je vredno premisleka, kajti tu ne gre pozabiti, da po novi zakonodaji direktorji pridobivajo pravice, funkcionarji svobodnega sindikata pa so, poenostavljeno rečeno, še vedno plačani prav od teh direktorjev. Mislite, da bo direktor gledal pod svojo streho ljudi, ki mu bodo delali kontra in ga tožili? Gotovo ne. V Uniorju v Zrečah je direktor že skušal ukiniti vse sindikate in tudi pri nas se sliši, da če misli sindikat delati proti politiki podjetja, ga ni treba.

Kaj po vsem tem preostane delavcu? Sploh, ker tudi neko veljavne samoumevnosti kot npr. tale, zapisana v DE: »Delavec ne zahteva veliko. Hoče imeti le delo in plačilo za to delo, da bo zagotovljen njegov obstoj in da njegovi otroci ne bodo lačni. Samo to in nič več. Pravice, da si to izbori, pa mu nihče ne more vzeti. Tudi ljudska in na demokratičnih volitvah izvoljena oblast ne« – niso več prepričljive. Kaj sploh je še to – pravica do dela, če lahko danes vsak trenutek ostane brez dela?

SPECIALNA JEKLARNA OBRATUJE

Brez velikega otvoritvenega pompa je v začetku septembra stekla proizvodnja v specialni jeklarni, točneje na vakuumski indukcijski peči z volumnom lonca 240 l, ki omogoča istočasno pretalitev in izdelavo le do 2000 kg zlitine. Najprej so pod mentorstvom nemškega dobavitelja naredili pet prevzemnih šarž, nato pa še takoj 10 naslednjih, že po naročilu kupcev. Sledil je prvi pregled lonca, prvič prej, kot bodo pregledi obvezni kasneje.

Kot je povedal vodja tega novega obrata dipl. inž. Andrej Lesnik, so zaenkrat z delovanjem zadovoljni, poudaril pa je posebnost te novosti v železarni. Delo namreč zahteva izredno natančnost na vsakem koraku, predysem pa tudi stalno učenje oz. nadaljnje spoznavanje novitete, ker je tako drugačna in zahtevna. »Če so nam prve šarže uspele, še ni rečeno, da smo specialisti, zdaj potrebujemo predvsem čas«, pravi Lesnik, »realno ponudbo bomo lahko imeli šele na osnovi temeljitih analiz šarž.«

Za zdaj je v specialni jeklarni zaposlenih 8 tehnikov, delajo pa na dve izmeni.

Več bomo o delu specialne jeklarne še pisali.

V krizi se bo samoupravljanje prelevilo

Pogovor s predsednikom delavskega sveta

Mirko Vošner, dipl. inž. varstva pri delu, se je zaposlil v Železarni Ravne leta 1981 v službi za VPD, po lanski reorganizaciji je postal vodja oddelka za zdravstvo in socialno varstvo v Organizaciji-sko-kadrovskem sektorju. Nekaj zaradi narave svojega dela – je veliko na terenu – nekaj zaradi svojega značaja – je zelo komunikativen in, kot sam pravi, rad prisluhne ljudem – si je kmalu pridobil zaupanje v ožjem in širšem delovnem okolju, kar je pomenilo vrsto različnih samoupravnih funkcij. Član delavskega sveta železarn je štiri leta, drugo leto je njegov predsednik. Za pogovor smo ga naprosili v času, ko nam gre za biti ali ne biti, ko mora organ, ki ga vodi, sprejemati za delavce tudi neljube ukrepe in ko nekateri odkrito zvonijo samoupravljanju kot krivcu za današnje gospodarske težave.

»Kako ocenjuješ možnosti samoupravljanja in vlogo delavskega sveta v tako zaostrenih gospodarskih razmerah, kakršne pestijo železarno danes?«

»Menim, da ni naključje, da najin pogovor poteka tik pred obletnico samoupravljanja v Železarni Ravne, pred 9. septembrom. Ta datum je zapisan in gotov ob vходу v železarno in, četudi bi se vse spremenilo, bo ostal kot spomin na desetletja velikega razvoja in uspehov ravenske železarnice, ne glede na vse drugo, kar je to obdobje prineslo s seboj. Vsekakor so pridobitve nesporne, to vedo povedati vsi naši starejši in že upokojeni delavci, ki se še spominjajo, kakšne delovne razmere so bile v železarni pred vojno in po nji. Zato čutim veliko odgovornost do svojih predhodnikov. Morda se resnično približuje konec samoupravljanja. Vendar ne tistega, kakršno je bilo prvotno zamišljeno. Tisto se bo mogoče šele pričelo. Menim, da smo pred začetkom upravljanja delavcev v skladu z deležem, ki ga imajo v podjetju, tega pa bo seveda treba šele ovrednotiti.«

»Odkar vodiš delavski svet, se je v železarni veliko spremenilo. Kako se to kaže na delavskem svetu podjetja?«

»Na samih sejah ni opaziti bistvenih sprememb. Z delegati vred pa občutim večjo odgovornost pri sprejemanju sklepov, saj je delavski svet zdaj edini organ v železarni, ki sprejema odločitve v imenu vseh delavcev.«

»Po novi zakonodaji so v podjetju trije vrhovi upravljanja: poslovodni odbor, sindikat in delavski svet. Kakšno je razmerje med njimi?«

»Vsi trije imajo pomembno vlogo. Razmerja se seveda spreminjajo v skladu z zakonodajo. Menim, da je sindikat veliko pridobil s kolektivno pogodbo, s katero smo prišli na začetek prelovnice v upravljanju podjetja. Za poslovodni odbor pa velja reči, da po dopolnitvah Zakona o podjetjih ne bo več kolektivnega poslovodnega organa. Bo le direktor z vsemi pristojnostmi, ki omogočajo učinkovito vo-

denje podjetja. Delavski svet je organ, ki naj bi mu odgovarjali poslovodni delavci. Te je – letos prvič – izvolil s tajnim glasovanjem.«

»Vendar delavski svet sprejema sklepe, ki jih predlaga poslovodni odbor.«

»Res gre večinoma za potrjevanje odločitev, ki jih pripravi predlagatelj, to pa je poslovodni odbor. Ker predlogi večinoma niso pripravljani v variantah, ne gre za odločanje v klasičnem smislu, zaradi česar nosi predlagatelj večjo odgovornost. Kljub temu menim, da so odločitve kvalitetne, saj so predlogi strokovno pretehtani in preverjeni, kar velja predvsem za novi pravilnik o plačah.«

»Meniš, da so delegati sedanjega mandata usposobljeni za resnično odgovorno odločanje?«

»Izobrazbeni nivo delegatov je na dovolj visoki ravni. Ne moremo tudi mimo dejstva, da so bili izbrani s tajnim glasovanjem in na odprtih listah in imajo torej vsi zaupanje v svojem delovnem okolju. To pa je za samoupravljanje velik kvaliteten premik.«

Vendar smo od teh delegatov mogoče vsi preveč pričakovali. V času, ko se pripravljamo na prestrukturiranje podjetja, je teža odločanja velika. Pri tem je opaziti, da nekateri delegati odločajo bolj pod vplivom pripadnosti svoji OE, manj pa kot predstavniki podjetja kot celote. Vsekakor je velika angažiranost delegatov iz posameznih OE dobrodošla, škoda je le, da so diskusije večkrat nekonstruktivne, mimo konkretne vsebine ali splošne, da bi omogočale oblikovanje sklepov, ki bi imeli večinsko podporo, saj soglasnega sprejemanja sklepov skoraj ni več. Odločanje otežuje tudi velika odsotnost na sejah.«

»Nekateri menijo, da so dnevi redi sej delavskega sveta preobširni in prenaporni, tudi zato, ker mora delavski svet odločati o čisto strokovnih vprašanjih.«

»Res so precej obširni, čeprav smo delo tega organa močno racionalizirali, veliko stvari so prevzeli odbori. Kljub temu ostaja

delavskemu svetu še precej odločitev strokovne narave, predvsem finančnih. Upam, da bodo v prihodnje prešle v roke pristojnih strokovnih služb, ki so dejansko zanje odgovorne že zdaj, delegatom delavskega sveta pa bo ostalo odločanje o globalnih, strateško pomembnih vprašanjih podjetja.«

»Kakovost odločanja je v veliki meri odvisna od tega, kako je pripravljeno gradivo. Kako ocenjuješ sodelovanje strokovnih služb z delavskim svetom?«

»Menim, da se delavci v strokovnih službah trudijo, da pripravljajo pretehtane predloge in so vedno pripravljani dati še dodatna pojasnila. Večkrat se zgodi, da se predlogi od prvotne zasnove do končne oblike precej spremenijo, marsikdaj to narekujejo aktualne razmere. Ker se predlogi prediskutirajo le v ozkih krogih, je težko predvideti posledice.«

»Včasih se šele na seji delavskega sveta izkaže, da predlogi niso najbolje pripravljani ali sprejemljivi za delegate.«

»To se ne bi dogajalo, ko bi delovale delegacije, nekakšni delegatski klubi, in bi imeli delegati možnost, da se pred sejo posvetujejo. Tedaj bi delegati tudi laže in pravočasno oblikovali predloge in pobude, ki so vedno dobrodošle.«

»Kako se kot predsednik pripravljaš na seje delavskega sveta?«

»Gradivo vedno preštudiram, nato iščem dodatna pojasnila in razčističujem dileme na strokovnih službah ter pri predlagatelju. Moram reči, da so mi vedno in povsod odprta vrata. Vseeno bi bilo dobro, ko bi imel ob sebi še povsem nevtralnno strokovno službo, nekakšen kontroling, da bi mi problematiko pomagal kritično osvetliti z vseh strani, in da bi se s skupinami delegatov lahko sestel že pred sejo, s čimer bi

se izognili zapletom pred celotnim avditorjem. Vendar tedaj svoje funkcije ne bi mogel opravljati neprofesionalno.«

»Kako meniš, da se bo samoupravljanje razvijalo v prihodnje?«

»Gotovo je, da bodo delavci tudi v prihodnje sodelovali v upravljanju podjetja, to je zgodovinsko pridobljena dolžnost in pravica. Kakšne bodo oblike tega upravljanja in kolikšen bo delež delavcev v njem, je še težko reči, veliko je odvisno od tega, kako bomo v naši družbi razčistili vprašanje lastnine.«

»Kako se počutiš, kadar mora delavski svet sprejemati ukrepe, ki so uperjeni proti delavcem, kot je bil npr. sklep o prisilnih dopustih?«

»Sklep, ki smo ga sprejeli na seji avgusta, je treba razumeti kot naš skupni prispevek za izhod iz težkega položaja, ki se naj bi ga – tudi z njegovo pomočjo – zavedli prav vsi zaposleni in v skladu s tem spremenili svoj odnos do dela ter izboljšali delovno in tehnološko disciplino v železarni. Skupaj s poslovodnim odborom upam, da se bo v času zmanjšane prisotnosti na delu zaustavilo slabšanje proizvodne in finančne situacije v železarni in da se nam bo končno začela odpirati perspektiva prihodnjega razvoja. Ta vodi gotovo skozi prestrukturiranje proizvodnje in novo organizacijo podjetja, pri čemer pa ne bomo smeli zanemariti dosedanjega razvoja železarnice in prednosti, ki jih prinaša združenost metalurgije in mehanske predelave. Četudi se bodo izoblikovala samostojna manjša podjetja, jih bo morala povezovati skupna, krovna organizacija, ki bo omogočala polno izrabo teh prednosti.«

»Hvala za pogovor!«

Mojca Potočnik

Slabo, slabše – avgust

Plan skupne proizvodnje smo v avgustu dosegli 38,4 odst., v kumulativni 72,2 odst. Za 6432 ton prodanih izdelkov smo iztržili 155,9 milijona din, kar je v povprečju 24,24 din/kg. Od tega smo prodali na domačem trgu 4.697,6 ton ali za 92,9 milijona din, izvozili pa smo 1.734,2 ton ali za 63,0 milijonov din, kar znaša prek 5,7 milijona \$.

NAJNIŽJA SKUPNA PROIZVODNJA V ZADNJEM ČASU

Ob majhnih potrebah surovega jekla v predelavi so v Jeklarni dosegli predvideni plan le 31,7 odst. Ker od remonta bloominga ni bilo večjih potreb po jeklu, 25 t EOP sploh ni obratovala, 40 t peči pa po končanem remontu tudi niso pognali. Ves potreben vložek je bil skozni cel mesec v zadovoljivih količinah.

Kot je bilo glede na znana naročila in remont težke proge pričakovati, predvideni plan v Valjarni ni bil dosežen. Razdrobljen program in velik delež visoko legiranih jekel je zahteval tudi večjo specifično porabo energije na tono proizvodnje.

Glavni vzrok nedoseganja plana v Kovačnici je v pomanjkanju ustreznih naročil ter težav z okvarami posameznih agregatov. Dostava šarž iz jeklarne je potekala zadovoljivo, neuspela proizvodnja je v mejah normale. Ob skromnih naročilih je velik problem še v tem, da so le-ta asortimentsko zelo razdrobljena ter po agregatih enostransko zasedena.

Tako nizko tonažno proizvodnjo kot v avgustu so dosegli v Jeklovleku zadnjič pred več kot petimi leti, ko še ni bilo novega luščilnega stroja. Vzrok za to 33,0 odst. doseženo proizvodnjo je v pomanjkanju naročil in v okvari nekaterih strojev. Predvideni plan je bil dosežen: pri vlečenem jeklu 26,9 odst., luščitem jeklu 25,5 odst., brušenem jeklu 71,7 odst. in vlečeni žici 10,1 odst.

V PE Jeklovilarna še vedno ni dovolj naročil. Predvideni plan je bil dosežen 54,2 odst.

V PE Strojari so plan dosegli 57,6 odst. Vzrok je predvsem v pomanjkanju naročil za obdelane ulitke in odkovke ter ustavitve dobave stiskalnic za Sovjetsko zvezo.

Od obdelovalnih obratov so plan dosegli le v Orodjarni, saj so imeli dovolj ustreznih naročil. Proizvodnjo nožev so motile okvare strojev ter večje odsotnosti z dela (bolniške in dopusti). V Pnevmatiki so skupaj z izdelki raznih drugih delov plan presegli za 9,7 odst. V Vzmetarni so konec meseca spet pričeli z rednim delom. Ker pa je ciklus proizvodnje daljši kot 10 dni, je proizvodnja ostala le na doseženih 11,4 odst.

Zelo uspešni so bili v PE Armature: predvideni plan so presegli za 11,2 odst., kumulativa se jim je tako povečala na 103,8 odst.

SLABA PRODAJA NA DOMAČEM TRGU

Vzrok za slabo doseganje plana prodaje v Valjarni je treba iskati v remontu težke proge ter razdrobljenosti proizvodnega programa. V Kovačnici primanjkuje naročil predvsem za utopne odkovke. Zelo malo so prodali tudi v Jeklovleku; vzroki so v zastojih na brusilnem stroju in slabem asortimentu brušenega jekla, pri žici pa občutno primanjkuje naročil.

V PE Jeklovilarna je še vedno veliko pomanjkanje naročil, kar bo veljalo še za nekaj naslednjih mesecev. A kljub temu pri nekaterih manjših pozicijah zamujajo z dobavnimi roki.

Zaradi pomanjkanja naročil obdelanih odkovkov in ulitkov ter slabe strukture sprejetih naročil v PE Strojari ne dosegajo svojega plana. Naročila so zmanjšali predvsem največji kupci kot INA Zagreb in Železarna Sisak.

V PE Obdelava se je planu zelo približala Orodjarna, pomanjkanje naročil na domačem trgu so nadomestili z izvozom. Noži plana niso dosegli zaradi velikega izpada delov-

nih ur, delno pa je prišlo do izpada proizvodnje na strojih za brušenje. Upadanje potreb po pnevmatičnih strojih so v Pnevmatiki nadoknadili z opravljanjem storitev in raznimi drugimi deli. Vzmetarna je ponovno pričela obratovati 20.8.

Manjšo prodajo so v PE Armature pokrili z izvozom. Enak trend porabe na domačem trgu je treba pričakovati vse do konca leta.

NABAVA

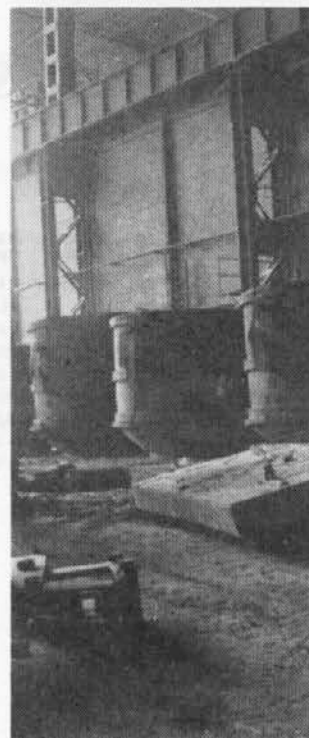
V avgustu smo imeli tako kot že v prejšnjih mesecih probleme z oskrbo kemikalij in tesnil zaradi netočnega poravnavanja obveznosti dobaviteljem teh materialov. Tudi pri oskrbi z ognjevzdornimi materiali se situacija zaostruje, saj ne priznavamo dobaviteljem zadnjega povišanja cen. Tudi dobavitelji kokil, lijakov, plošč in ferolegur nas že opozarjajo, da nam bodo ustavili dobave, če ne bomo redneje poravnali obveznosti. Kljub navedeni problematiki je bila proizvodnja sprotno oskrbovana s potrebnimi materiali. Ob morebitni večji porabi in znižanju nabavne cene starega železa lahko pričakujemo večje probleme pri oskrbi.

Razen povečanja cen energije za 24 odst. večjih sprememb cen v avgustu ni bilo. Pričakuje pa se, da bodo cene v naslednjih mesecih pričele zopet hitreje naraščati.

Gibanje zalog repromaterialov je ugodno in tudi v avgustu se nadaljuje trend upadanja. Tako so zaloge v železarni v primerjavi z začetkom leta manjše za 13 odst., zaloge komerciale pa celo 22 odst.

IZVOZ MANJŠI

Zaradi zmanjšanja proizvodnje je bila tudi nabava uvoznega materiala v avgustu manjša. Realizacija je potekala z direktnimi nakupi (s plačili prek poslovne banke v inozemstvu) in le manjši del po dolgoročnih kooperacijskih pogodbah. S plačili v inozemstvu skupaj v višini prek 8

mio din smo v tem mesecu poravnali le najbolj stare in kritične obveznosti do inozemskih partnerjev. Še vedno pa dolgujemo inozemskim dobaviteljem prek 13,8 mio din za že realiziran uvoz.

Treba pa je poudariti, da so v železarni le minimalne zaloge A materialov, ki zagotavljajo le kratkoročno nemoteno proizvodnjo, ne pa tudi za kontinuirano polno proizvodnjo.

IZVOZ

Eden od vzrokov za nizko doseganje plana izvoza v PE Metalurgija so začasno ustavljene dobave firmi SMI. Te dobave so zopet v teku, zato pričakujemo v septembru višji odstotek doseganja plana.

Plan v PE Jeklovilarna je bil količinsko in vrednostno presežen, sicer pa še vedno primanjkuje naročil.

V PE Strojari je bil zaradi nepredvidenih proizvodnih problemov pri izdelavi stiskalnic za Italijo in Holandijo plan dosežen le 56,7 odst. Pri ulitkih je prišlo do kasnitve vložka, za odkovke pa v avgustu ni bilo naročil.

Od obdelovalnih obratov so plan presegli v Orodjarni, Nožih in Pnevmatiki. V Vzmetarni nimajo dovolj naročil. Plan je bil presežen tudi v PE Armature.

IZKORISTEK DELOVNEGA ČASA

V avgustu je bil delovni čas izkoriščen 63,83 odst., odsotnosti pa so znašale 36,17 odst. in so bile razdeljene takole:

– letni dopust	28,01 %
– izredno plačani dopust	0,34 %
– službena potovanja	0,16 %
– bolezn	6,44 %
– druge plačane odsot.	1,06 %
– neplačane odsotnosti	0,16 %
Skupaj	36,17 %

Ure v podaljšanem delovnem času so znašale 0,54 odst. ali 6.028 ur, kar je za 0,44 odst. manj kot v juliju. Tokrat so imeli največ nadur v Turizmu in družbenem standardu 3,72 odst., v PE Strojari 2,09 odst., sledijo za 1,28 odst. Orodjarna in Strojno-gradbeno vzdrževanje, Transport 1,19 odst., Ind. noži 1,04 odst.

ODDELEK POSLOVNA ENOTA	ODSTOTKI DOSEGANJA NAČRTOVANE PROIZVODNJE											
	SKUPNA PROIZVODNJA ton		ODPREMA ton		FAKTURIRANA REALIZACIJA din		IZVOZ \$		IZVOZ din		DOMAČI TRG din	
	avgust	zbir	avgust	zbir	avgust	zbir	avgust	zbir	avgust	zbir	avgust	zbir
JEKLARNA	31,7	73,0										
VALJARNA	35,1	69,8	45,8	69,5	54,1	69,8	65,1	61,4	58,9	58,7	52,0	74,5
KOVAČNICA	74,1	91,5	77,9	95,4	84,6	96,2	67,4	124,4	61,3	120,0	87,0	91,7
JEKLOVLEK	33,0	56,4	34,7	55,1	49,3	56,1	88,9	56,4	81,0	53,8	44,3	56,5
PE METALURGIJA	36,2	72,1	50,1	72,6	59,3	72,8	68,4	66,5	61,9	63,7	58,5	75,4
PE JEKLOVILARNA	54,2	60,4	49,9	44,7	61,4	50,4	147,7	87,8	132,7	83,8	43,0	41,9
PE STROJI	57,6	94,6	74,3	91,4	81,6	74,1	92,2	76,2	83,1	73,0	79,8	75,5
NAMENSKA PROIZVOD.	75,1	90,2	89,7	116,2	77,7	121,8	80,2	139,3	71,7	134,5	121,6	29,9
ORODJARNA	108,0	94,4	118,4	101,4	103,6	85,4	447,3	200,8	404,6	187,2	68,9	73,7
– NOŽI, BRZOREZ. OROD.	83,5	79,8	81,9	76,9	79,2	74,8	123,4	118,6	111,2	113,5	64,3	56,8
– GREĐICE	224,9	143,3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
INDUSTRIJSKI NOŽI	141,8	106,5	82,1	77,9	80,7	75,7	124,4	119,4	112,1	114,3	66,2	57,9
PNEVMAT. STROJI	52,8	63,4	60,1	60,5	87,9	76,2	227,9	127,9	204,9	121,4	84,0	74,6
VZMETARNA	11,4	73,4	11,0	74,4	14,9	91,2	91,6	108,8	80,7	103,2	7,3	89,8
KALILNICA	–	–	–	–	122,1	111,6	–	–	–	–	122,1	111,6
PE OBDELAVA	66,4	89,1	48,0	86,6	75,2	99,0	94,1	136,8	84,2	131,9	66,9	68,5
PE ARMATURE	111,2	103,8	101,5	102,0	109,3	104,3	143,8	128,1	129,7	122,7	75,9	74,1
STORITVE DRUGIH	–	–	–	–	55,1	119,7	–	–	–	–	55,1	119,6
SKUPAJ PODJETJE	38,4	72,2	51,1	72,1	65,8	77,3	90,9	93,7	81,8	90,0	58,1	71,1

OPOMBA: PNEVMATIČNI STROJI SO SKUPAJ Z RAZNIMI DELI IZDELALI 109,7 % SKUPNE PROIZVODNJE.

OSKRBA Z ENERGIJO V AVGUSTU 1990

V avgustu so bile nabavne cene energentov enake kot v juliju, le elektro energija se je podražila za 24 %, nova cena pa velja od 24. avgusta dalje in na skupne stroške porabljene energije še ne bo bistveno vplivala. Skupni stroški porabljene energije v železarni znašajo za avgust 18,7 milijona din. V primerjavi s prejšnjimi meseci upadajo, vendar ne zaradi racionalnejše porabe, ampak zaradi znatno nižje proizvodnje. Stroški energije na tono skupne proizvodnje znašajo v avgustu 1.134,79 din/tono, na tono prodane robe pa že 3.008,58 din. To je velik porast glede na prejšnje mesece, ko so se gibali okrog dva tisoč din/tono.

Dobava primarnih energentov je bila v avgustu redna, enako tudi proizvodnja in oskrba porabnikov s sekundarnimi energenti.

Nekaj težav je bilo pri oskrbi s pitno vodo zaradi puščanja dotrajanega cevovoda ob južnem delu čistilnice, ki bi ga nujno morali zamenjati.

Za normalno oskrbo porabnikov s kisikom smo nabavili iz Tovarne dušika Ruše 45.210 kg tega plina, kar je 11,2 % od skupne porabe v avgustu. Tekočega dušika smo nabavili 178 m³.

Zbrali smo 5.000 l odpadnega olja, ki ga pokurimo na kotlih ali ogrevalnih pečeh, od tega je 2.700 l odpadnega olja pripeljanega od naprave za cepljenje emulzij (predelano 114.900 l odpadne emulzije). V avgustu smo z destilacijo pridobili 270 l nitro razredčila.

Poleg oskrbe z energenti smo izvajali na energetskih napravah in postrojih planirane preventivne preglede in tekoče vzdrževanje za nemoteno obratovanje teh naprav.

Iz primerjave specifičnih porab energije na proizvodnjo je razvidno, da je bila glede na skupno proizvodnjo v avgustu za 29 % višja kot v juliju 1990. V primerjavi na skupno proizvodnjo, doseženo v avgustu 89 in avgustu 90, pa kar za 82 % višja kot v avgustu 89.

1. Primarni energenti	Poraba	Str. v din
elektroenergija	9 970 480 kWh	7 335 793,58
zemeljski plin	3 127 527 Sm ³	7 403 108,85
butan – propan	11 430 kg	56 113,81
mazut	232 610 kg	634 626,39
karbid	4 600 kg	28 980,00
2. Sekundarni energenti	Poraba	Str. v din
acetilen	1 541 kg	54 371,48
industrijska voda	1 244 724 m ³	640 509,78
sanitarna topla voda	8 151 m ³	85 583,42
para	3 812 650 kg	1 501 898,67
kisik	404 980 kg	999 340,51
komprimirani zrak	5 799 593 m ³ _n	797 555,28
čisti dušik	178 m ³ _n	4 261,97
tehnični dušik	10 838 m ³ _n	33 944,86
argon	4 192 m ³ _n	105 703,45

Jože Oder

VARČEVANJE Z ENERGIJO

PRIPRAVIMO SE ZA KURILNO SEZONO

Poglejmo, kaj je treba storiti na kurilnih napravah, da bomo kurilno sezono pričakali čim bolj pripravljeni z vidika:

- varnega obratovanja
- VARČNEGA KURJENJA.

VODNI DEL

Sistem centralnega ogrevanja mora biti stalno pod določenim tlakom, to se pravi, napolnjen z vodo. Le s tem podaljšamo življenjsko dobo grelnim telesom, omrežju in kotlom.

Kontrolo je izvesti na naslednji način:

– Na najvišjih mestih izpustiti zrak preko pipice na grelnem telesu. Če priteče voda, je sistem odzračen, če pa ni vode, je treba dopolniti z vodo in ga dopolnjevati tako dolgo, da pri odzračevalni pipici priteče voda. Nato je dati v obratovanje obtočno črpalko, da spravimo zrak na najvišjo mesto, jo ustaviti in ponovno izpustimo zrak, če ga je še kaj ostalo v sistemu. To ponovimo 2 – 3 krat.

VARNOST OBRATOVANJA – RAZTEZNA POSODA

Zaprti sistem

Prekontrolirati moramo na zaprti ekspanzijski posodi naslednje:

- ali je predtlak na zračni strani nastavljen na statično višino (statična višina je dejanska višina vodnega stebra od najnižjega mesta – kotla, do najvišje točke instalacijskega sistema – grelnega telesa)

- pri kontroli predtlaka boste ugotovili, s pritiskom na iglico avtomobilskega ventila, ali priteče voda ali zrak. Če priteče voda, je to znak, da je membrana počena in da je raztezna posoda v okvari. Treba je zamenjati membrano pri novejših posodah, pri starejših pa kupiti novo posodo.

- Polmilni tlak sistema naj znaša +0,5 bara (5 mV) nad tlakom statične višine. Primer:

- višina od kotla do najvišjega grelnega telesa je 8 m (statična višina)

- predtlak zraka v posodi mora biti 0,8 bara
- sistem naj bo napolnjen z vodo na tlak 1,3 bara
- prekontrolirati je varnostni ventil na vzmet, da preko ročice sprožimo vzmet (to opravimo tudi večkrat med kurilno sezono).

Odpri sistem

- Navadno je posoda na podstrešju (izolirana), zato je treba prekontrolirati, ali se med letom ni poškodovala
- sistem dopolniti z vodo toliko, dokler nam ne priteče prek preliva voda, nato zapreti dovod
- enako opraviti odzračevanje sistema kot pri zaprtem sistemu.

KOTEL

Čiščenje ogrevalnih površin

Če po končani kurilni sezoni nismo očistili ogrevalnih površin, je treba to storiti sedaj. To naredimo sami ali pa pokličemo dimnikarje.

CENIK DIMNIKARSKIH STORITEV

- Mehansko čiščenje kurilne naprave – 33,70 din/kos (kotla) do 60 kW
- Mehansko čiščenje dimnika – 57,30 din/kos

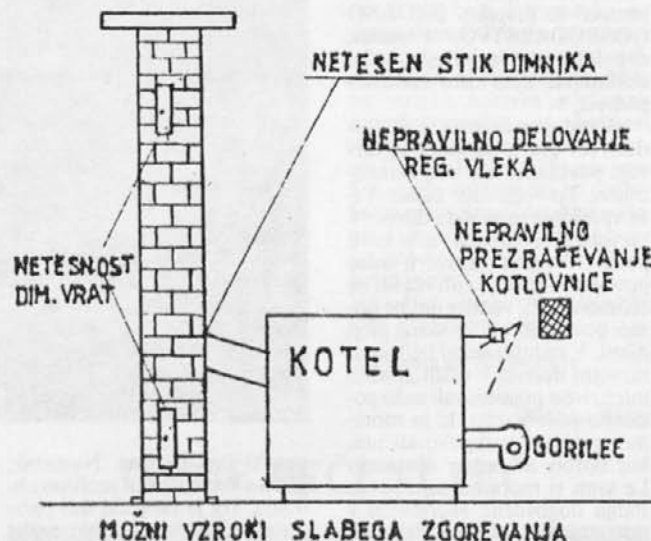
1 mm saj na steni pomeni 6 % večjo porabo goriva.

Regulator vstopnega zraka (kurjenje na trda goriva)

V odvisnosti od temperature vode v kotlu dviga (odpira) in spušča (zapira) loputo zraka. Na ta način skrbi za približno konstantno temperaturo kotlovlone vode.

Regulator vstopnega zraka je občutljiv mehanski regulacijski element. Da bi pravilno deloval, ga moramo nastaviti oziroma umeriti. To izvedemo tako:

- gumb regulatorja nastavimo na 70°C ali na točko, ki je približno na 3/4 razpona skale
  - verižico zatakemo v vrata
  - zakurimo, in ko temperatura kotlovlone vode doseže 70°C (kontrola s termometrom na plašču kotla), verižico odpnemo in jo ponovno priprnemo, tako da je loputa zraka pri napeti verižici zaprta.
- Opazujemo delovanje in po potrebi prestavimo nastavitve.

Zakaj so pogosti kvari na regulatorju?

Glavni vzrok je, ker pri nestrokovnem kurjenju temperatura kotelne vode naraste prek 100°C in tekočina iz regulatorja izteče. Tak regulator je neuporaben in ga je treba zamenjati z novim.

OLJNI GORILNIK

Kaj lahko sami kontroliramo?

- Barvo plamena; če je temno rumena, to pomeni, da je zgorevanje ne popolno.
- Stene kurišča; če so čiste ali onesnažene s sajami, kar pomeni, da je treba nastaviti razmerje zrak – gorivo.

Z dobro nastavljenim gorilnikom privarčujemo 5 do 10 % goriva.

Dimnikar ali druga oseba, ki je usposobljena, naredi naslednje:

- izvede se kontrola temperature dimnih plinov. Če je temperatura previsoka (nad 240°C), to pomeni, da gorilnik porabi preveč goriva. Treba je pregledati šobo in dovod zraka. Če je bil kotel prej očiščen od saj, saje niso vzrok visoke temperature.
- Izvede se kontrola na sajavost. Filtrirni papir mora biti čist, bel – območje 1,2. Če je nad območjem 2, se mora nastaviti zrak – gorivo.
- Izvede se kontrola ogljikovega dvokisa (CO₂), ki nam pokaže popolnost zgorevanja. Če je CO₂ pod 10 %, to pomeni, da je presežek zgorovalnega zraka prevelik.

Potrebno je:

- nastaviti loputo za zrak
- pregledati vlek dimnika
- preveriti tesnost kotla.

KOTLOVNICA

Za popolno zgorevanje je potreben dovod svežega zraka. Zaradi varnosti in omejenih potrebe po zraku je vsaka kotlovnica prezračevana tako, da ima dovod svežega zraka. Obvezno je prekontrolirati, da so odprtine odprte oziroma odstraniti navlako. Le s pravilnim dovodom zraka za zgorevanje bomo kurili varčno.

Robert Jamšek

RAZVOJ: ZA DANAŠNJE PREŽIVETJE IN JUTRIŠNJI DAN

Pogovor z dr. Dušanom Vodebom, podpredsednikom poslovnega odbora za razvoj

PREOBRAZBA JE BOJ ZA OBSTANEK

»Pojem RAZVOJ je v Železarni Ravne mnogo širši, kot se zdi na prvi pogled, saj obsega dva sektorja, ki potrebujeta trajno sodelovanje tudi drugih strokovnih služb. Če RAZVOJ na začetku pogovora poskusimo vsaj v grobem zarisati, vidimo najprej obsežno področje INVESTICIJ (ene izvajamo, druge snujemo). Sledijo NADOMESTILA in ob njih akcije, kakršni sta letos npr. PAKET UVOZNIH STROJEV in RAČUNALNIŠKA OPREMA. Obširno je področje RAZVOJ NOVIH IZDELKOV, ki trajno zaposluje vrsto strokovnjakov. Ne smemo prezreti še projekta DROBNO GOSPODARSTVO. Prosimo, dopolnite nas in povejte, kako usklajujete delo tako različnih področij?«

»V zadnjem času mi veliko sodelavcev pravi, da ljudje iz razvoja postajamo vse bolj nerazumljivi. To velja tudi zame. Vaše vprašanje in nastala dilema v razvoju se pokrivata, zato bom poizkusil v tem odgovoru jasno povedati resnice, ki jih včasih ne želimo slišati, vendar jim ne bomo pobegnili ali se skrili pred njimi. V zadnjih nekaj letih smo razvojni delavci v vaših glasilih intenzivno objasnjevali našo potrebno preobrazbo, ki jo moramo sprejeti kot dejstvo ali tudi kot borbo za lasten obstanek. Le sami si moramo najti pot iz stanja dogovorne ekonomije v novo stanje, soočeno s svetovnimi izzivi. Iskanje tega odgovora, kako bi najuspešneje živeli jutri, je najširša definicija pojma RAZVOJ v Železarni Ravne. Najintenzivneje iščejo odgovor na to vprašanje strokovne službe, vendar pri tem ne smemo pozabiti na naš sistem informiranja, obojestranskega informiranja: strokovni delavci – kolektiv in obratno, kolektiv – strokovne sredine. Za izdelavo programa prestrukturiranja železarne, ki ga je bilo treba izdelati po profitnih kriterijih, ker drugače bi šel na smetišče, sem poiskal izvirnost idej v anketi. Pri njej so sodelovali strokovni sodelavci na neobičajen način, efekt ankete je zame zelo pozitiven, dobil sem veliko vzpodbude, imel sem možnost analize in marsikatera neznanca v razvoju mi je postala jasna. Za naslednji problem se spet nameravam obrniti po tej poti k sodelavcem in poiskati pisni dialog med profesionalnimi službami in mislečo kreativno sredino v železarni. Primer sem navedel zaradi občutka večplastnosti obravnavanega pro-

blema razvoja, ki se združuje v dveh najbolj izpostavljenih področjih, investicijah in novih izdelkih.

Ko danes analiziram pisne in ustne kritike napadov na investicijski del razvoja, se nlohote vrnem v preteklost, v neko obdobje, ki je minilo. Ugotavljam, da so dosedanja procesi sprememb pri nas spremenili posamezne privilegije in centri moči so se preselili drugam. Sedanja kritika zveni nekonstruktivno, napadalno in demoralizirajoče. Zavedati se moramo, da investicija postane istočasno z nastankom že zastarela, saj se je začel pro-

investicije, ki smo jih spravili skozi mlino in filtre in jih hitimo čim prej dokončati, nove investicije, kot sta omenjeni paket uvoznih strojev ali računalniški paket pa gredo skozi proceduro strokovne in tržne verifikacije. Poseben projekt je drobno gospodarstvo, ki ima za našo bližnjo skupnost velik pomen. Z njim želimo spodbuditi nastajanje terciarnih dejavnosti in zagotoviti večje število manjših podjetij.

Posebno poglavje je razvoj novih izdelkov, kjer pripravimo osnovno dokumentacijo za realizacijo in uvedbo v proizvodnjo nov izdelek. Eden izmed zadnjih

naročil za posamezne segmente našega proizvodnega programa, ljudje iz proizvodnje še raje pokažejo s prstom na razvoj, če: vi ste krivi, ker niste pravi čas poskrbeli za nove, konjunkturne izdelke. Kako bi to komentirali?«

»Bistvo odgovora ste podali že sami v vprašanju. Razlikovati in razumeti je potrebno dimenzije časa ter dogajajočih se sprememb v okolici, v kateri delujemo in ustvarjamo. Vsi, ki s prstom kažejo na našo dejavnost in iščejo kvazi krivice, naj samo pogledajo okoli sebe in sami ugotovijo, kakšne spremembe smo doživeli v zadnjih nekaj mesecih. Smo v kaosu procesov, kjer so se normalni desetletni dogodki pri nas izvršili v nekaj mesecih, na drugi strani pa ti procesi zahtevajo spremembo čela našega življenja. Ker pa se to noče zgoditi, je prišlo do direktnih blokad. Zato izgubljam trge, naročila, nam ne plačajo in še bi lahko našteval.

Razumem delavca za strojem, ki je deset let opravljal delo, bil mu je zagotovljen mir in pokoj, pa vendar je v vsem tem času spoznaval strahovito zaostajanje svojega standarda. Samo preko meje je pogledal, pa je videl drug svet in ta svet sedaj skozi porušena vrata prihaja k nam. Prej ko bomo spremenili naš odnos in strukturo proizvodnje, prej bomo našli priključek s severnimi sosedi. Zavedati se moramo, da je naš standard sramota Evrope pri vseh naših komparativnih prednostih in le hitre spremembe in odprava zadnjih blokad nam bodo dale možnost normalnega življenja in ustvarjanja. Razvojni delavci te spremembe vseskozi z vsako noviteto poizkušajo pripeljati k nam. Gre stroj, gre pisna tehnologija za stroj, vse ostalo pa se je pri nas korenito spreminjalo in inoviralo s sistemom, ki mu ni bilo para v svetu.

Zavedati se moramo, da smo poslovali pod sistemom, ki je bil mešanica slabega iz vzhodne Evrope in najslabšega iz Zahoda. Sistema ni več, ostali smo pa mi s trgi, ki jih ni več, s tržnimi odnosi, ki jih nikoli več ne bomo vzpostavili, da iščemo trge, kjer o nas mislijo, da živimo na divjem zapadu. Za vse to ni kriv razvoj. Pogledajte okoli sebe in videli boste nove stroje, postrojenja, ki nas jih ne sme biti sram, s spoštovanjem jih gledajo naši potencialni kupci, saj je le-to velikokrat edini garant, da pri nas ni tisto, kar sledijo doma. Ali se je kdo od zaposlenih vprašal, kdo ustvarja pozitiven image v svetu o nas? Image neke dežele tvori izdelki, ki se

ces, ki ima tri faze. Nastanek, plačilo vložnega in profitno obdobje. Trg je vseskozi tisti parameter, ki ali investicijski poseg sprejme ali pa zavrne. Naše investicije so po teh fazah opravile svoj vložek, faza je za, ki še traja. Proces izpeljave investicije je treba izpeljati v začetni smeri in ne vedno znova iskati novotarij, ki samo večajo njeno entropijo nastanka, kajti to pomeni v naslednji fazi samo daljši čas, da pridemo do obdobja črpanja profita iz zgrajenega. Investicije, postavljene ali načrtane danes, so narejene za jutrišnje razmere posodobitve proizvodnje ali uvedbe novega izdelka, česar v železarni nikakor ne moremo dojeti. Mi bi najraje kar gradili delavski standard, garderobe, jedilnice in pisarne, kot da je dober delovni občutek potreben in zadosten razlog za profitabilno proizvodnjo. Investicije so v železarni danes razdeljene v tri osnovne kategorije, ki se med sabo razlikujejo po vsebini pristopa in načinu financiranja. Nadomestila so investicije, namenjene izključno posameznim enotam, da odpravimo notranje slabosti v tehnologiji. Investicije v izvajanju so tiste

je žagin list, kjer prototipne izdelke sedaj testiramo, ko bomo imeli pozitivne ateste, bomo njih izdelavo uvedli v eno izmed naših enot. Tak način je za nas nov in pomeni vključevanje neodvisnega razvoja v posodobitev programov posameznih enot, pomeni pa dvig strokovnega dela v razvoju.«

ŽELEZARNA RAVNE NAJ BO EVROPSKO PODJETJE

»Osnovna značilnost razvoja se zdi usmeritev v prihodnost, predvidevanje potreb tržišča čez nekaj let ter načrtovanje izgradnje in opreme takšnih obratov in naprav, na katerih bomo proizvajali tržno uspešne izdelke. Ker zadnji čas prihaja do ostrih besed, ki jih delavci iz proizvodnje namenjajo delavcem v razvoju, želimo ugotoviti vzrok za to. Ali lahko izhajamo iz dejstva, da delavci v proizvodnji mislijo in delajo po načrtih za to dekadno, ta mesec, ta kvartal in to leto, delavci v razvoju pa za čas po dveh, treh, petih letih?«

Ker nam že lep čas manjka

tam prodajajo, ne pa popotovanja politikov. Naše jeklo je vgrajeno v marsikateri stroj na Zahodu, naši stroji marsikje uspešno in produktivno proizvajajo, naša predavanja strokovnih sodelavcev požanjejo ravno toliko aplavza kot zahodni kolega. To je posledica razvoja, pozitivnega in takega, ki ga sedaj ustvarjamo, kajti le tako bomo preživeli. Razvojni delavci imajo dovolj lastne kritike, njihovi izdelki se v merilu 1:1 izvajajo v praksi, izdelek, ki ni dober, je njegova največja kritika in neuspeh, osebni in tragičen. Ali ni soočanje z lastno sposobnostjo največji izziv, ki ga lahko sprejmeš, ustvarjalni nemir pa gonilo, da greš v rizik za kolektiv, ki mu verjameš in zaupaš, živiš in delaš z njim? Danes zaposleni v razvoju slikajo podobo jutrišnjega dne tovarne. Morda ne bo po meri vseh, bo pa zagotovo evropsko podjetje. To vem, ker poznam svoje sodelavce, njih sposobnost in njihov ustvarjalni nemir. Ali jih bomo že v kalu zatrli, jim odrekli osnovno poslanstvo trenutka, v katerem so njihova dejanja usodna za nas? Pred leti smo se odločili, da gremo lastno pot. To je ta pot in dajmo možnost, da tisti, ki krčijo divjino, vsaj v miru opravljajo svoje delo. Bodočnost ne bo takšna, kot je bila sedanjost, prav je, da razmislimo o tej resnici.«

EKONOMIKA TRŽNOSTI, PRODUKTIVNOST, RACIONALNOST

»Uspešen razvoj je verjetno možen samo, če obstaja najprej materialna podlaga (finančna sredstva, možnost najemanja ugodnih kreditov), potem pa še skladno delovanje s službami, ki zagotavljajo hitre in zanesljive podatke o potrebah domačega in tujega trga ter urejajo finančno plat. Vemo, da nam koordinacija v železarni včasih zaškripa. Kako je s tem na področju razvoja?«

»Na vprašanje bi odgovoril s primerom, s katerim želim povedati, da je za nas najbolj pomembno, da dojamemo spremembe, pozitivne spremembe, ki se dogajajo in jih ne vidimo. Vsaka investicija ima z začetkom svoje resurse; če jih nima, je njen resurs predal, v katerem konča. Najmanj pet pogojev mora biti danih, da se nekaj novega dogodi ali zgradi, kapital, tehnološko znanje, tehnika, trg in kadri. Sprožitev posameznih procesov teče lahko zaporedno, narediš halo, postaviš stroje, naučiš delavce delati in nato iščeš trg, proces pa lahko teče tudi drugače, sočasno. Razlika med obema procesoma je bistvena tako v prihrankih kot v dojemanju in odnosu do novega.

Ob fizičnem nastajanju specialne jeklarne smo se zgledovali

po trgu, imeli prospekt, pa še nismo proizvedli kile na novi napravi, izvajali homologizacijo materiala, brez te ni prodaje. Ko smo napravo dali v pogon, že iščemo certifikat firme Rolls Royce. Za to imamo pogoje edini v Jugoslaviji in ko dobimo še ta dokument, bo proizvodnja polno izkoriščena s kvalitativnim programom. V tem procesu normalno škripa, pa ne z namenom, da se delo ne opravi. To so novitete, zahtevajo zaupanje vnaprej, saj niti ena poteza ni bila 100 % »ziher«, kar je bil doseženi naš slog. Trenutno imamo podobne probleme na investicijah in osvajanjih novih proizvodov. Opisane izkušnje so nas izučile, kje smo pogrešili. To sedaj želimo v začetni fazi odpraviti, zato pa imamo kup konfliktov. Namen razrešitve je resnično najti pravo pot, pravi izdelek. Omenjene službe morajo pred odločitvijo odgovoriti na vprašanja ekonomike tržnosti, produktivnosti in racionalnosti, razvoj pri sebi filtrira po teh kriterijih odločitve. Ta proces je potreben, da se vzpostavi na vseh tangiranih t.i. zvestoba investiciji. Ko je to doseženo, po navadi še naprej škriplje, samo to škripanje je uglaseno in ve se, zakaj.«

STRPNO ISKANJE RAVNOTEŽJA MED POTREBAMI IN MOŽNOSTMI

»V sanacijskem programu, ki je bil avgusta izdelan za republiške organe, so v poglavju Realizacija razvojno tržnega koncepta razvoja Železarne Ravne našete štiri skupine projektov, in sicer:

- projekti preživetja
- projekti prestrukturiranja
- strateški projekti in
- projekti razvoja regije in R Slovenije.

Ali je možno, da prihaja do nesoglasij (neradi uporabljamo besedo »napadi«) z razvojem prav zato, ker del zaposlenih daje prednost projektom preživetja (kupimo stroje, ki bodo takoj

dajali denar), medtem ko razvoj vendarle želi uveljaviti vsaj »projekte prestrukturiranja?«

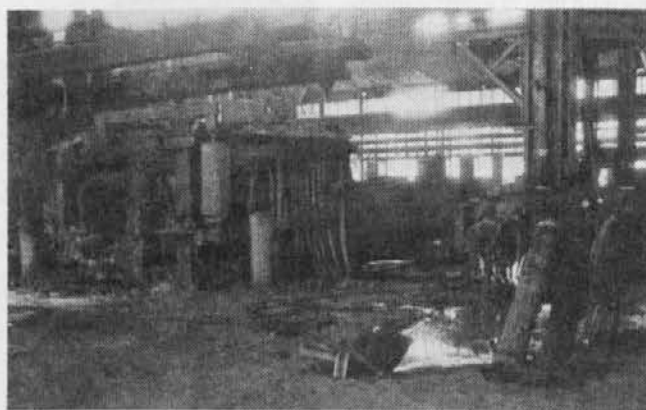
»Navedene štiri grupe projektov so bile definirane z namenom, da klasificiramo posamezne probleme. Ne moremo vse sile vreči na strateški projekt keramike, zadaj pa nam crkne firma. Ravno tako ne moremo vse zaposliti samo na problemu preživetja, ker jutri, ko bomo rešili ta problem, ne bomo vedeli, kaj početi, pa bomo spet tam, kjer ni muh. Namen grupacije je bil, da sorazmerno z možnostmi in oceno dejanskih problemov uskladimo delo za današnje preživetje in jutrišnji dan. Normalno pa prihaja do parcialnih interesov, kjer je moj problem težji od tvojega, tvoja napaka zaščita moje. Vsa taka podtikanja ustvarjajo destimulativno klimo. V planu za to leto smo poizkušali najti ravnovesje med problemi danes in problemi za jutri.

Vsega ni bilo možno pokriti. Proizvodna podjetja so zahtevala svoje, železarno je treba opremiti z informatiko, sekundarna toplotna obdelava ima svojo težo za jutrišnji proizvodni program, temu še dodajmo situacijo v okolici in strasti se razvamejo. Eni se znajdejo na čistini in brez kričja, drugi imajo zaslon in le miren strokoven dialog med dejanskimi potrebami in možnostmi počasi umirja duhove. Z jutrišnjo organizacijo teh problemov bo manj, ker bo odpadla filozofija v svojem imenu na skupen račun preko strokovnih služb razvoja. Zavedati se moramo, da razvoj sledi trendom v svetu, sledi njihovim kriterijem, ki jih preko investicij ali dezinvesticij vklaplja v naš proizvodni proces. Ravne morajo imeti metalurgijo, na to ne smemo pozabiti, in v metalurgijo moramo vlagati, da je ne odpišejo zaradi ekološke in energetske požrešnosti, predelovalne enote morajo zagotoviti 100 % kontrolo, direktor podjetja mora postati manager, manager pa ne more biti brez informatike po njegovi meri, konstrukter mora uporabiti pri konstrukciji današnje orodje in tako naprej. Dokler imamo opravka s statično organiziranostjo, je problem samo tehniško-tehnološke narave. Danes ali jutri, ko bomo imeli upravne odbore, ko bo upravljanje malo drugačno, ko bo vlagal v izdelek pri nas tujec, ne bo več solidarnosti, ampak iskanje profita. Zadnji konflikti so bili odraz novega obnašanja. Za jutri je to dobra šola.«

»Hvala za odgovore!«

Marjan Kolar

OSME PEČI NI VEČ

Posnetek je zgodovinski, saj danes osme, 40-tonske peči v novi topilnici ni več. V zadnjih štirinajstih dneh septembra so jo porušili. Svojemu namenu je služila okrog 20 let.

Namesto nje pride nova UHP, sodobnejša in predvsem energijsko manj požrešna. Prav zanjo so že tudi pripravljene cevi za odpraševalno napravo na strehi nove topilnice.

Pri demontaži so sodelovali delavci Tehniškega sektorja brez zunanjih.

Nekaj še dobro ohranjenih, a neuporabnih delov peči bodo skušali odprodati, nekaj bo rezervnih delov za sosednjo sedmo peč, veliko materiala pa je šlo na odpad.

H.M.

40-LETNICA PROIZVODNJE PNEVMATIČNIH STROJEV IN NAPRAV V ŽELEZARNI RAVNE

Začetek sega v leto 1950, ko se začne proizvodnja kompleta kladiva za vrtnanje na komprimirani zrak, takrat imenovanega RK - 18. Že pred letom 1950 pa so se proizvajali rezervni deli za razna uvožena kladiva na komprimirani zrak, ki so jih rudniki in druga podjetja uvažali vse do leta 1950 iz raznih koncev sveta. Tako so prevladovali predvsem firme iz držav, ki so imele v Jugoslaviji rudnike, kot firme iz Anglije in Francije, sledile so firme iz Nemčije, Amerike, Švedske, Finske, Avstrije in pozneje tudi druge. Te firme so imele velik del svetovnega tržišča, ki so ga še stalno širile in so v skladu s tem širile program na standardno in nestandardno proizvodnjo.

Seveda ni bilo lahko konkurirati tem svetovnim firmam z novo ustanovljeno prvo in edino tovarno pnevmatičnih strojev v Jugoslaviji, ki sedaj v celoti ni več sposobna pokrivati celotnega tržišča v Jugoslaviji.

Začelo se je seveda z osvajanjem standardnih strojev, ki jih do danes nismo uspeli sprosti in pravočasno, kot so se pojavljali na svetovnem tržišču, osvojiti in jih plasirati na jugoslovanski trg. Nestandardne izvedbe se pa tako ne izplačajo za tržišče obsega Jugoslavije. Za izvoz pa ni bilo potrebe vse do danes, ker je pač absorbiral vse, kar smo imeli, domači trg. Tako smo še kar v kratkem času »izrinili« del standardnega programa tujih firm in uspeli standardizirati in poenotiti strojni park v Jugoslaviji, predvsem na področju ročnih vrtnalnih in razbijalnih kladiv ter podpornih nog, pozneje še nekatere druge stroje in orodja.

To se je začelo krhati pred kakšnimi petimi leti, ko je začela proizvodnja padati, predvsem zaradi manjše prodaje na domačem tržišču zaradi znanih problemov.

Z ustanovitvijo te tovarne oz. te proizvodnje ima Železarna Ravne ključno vlogo pri pospeševanju rudarstva, gradbeništva in gozdarstva (gozdne prometnice) v Jugoslaviji.

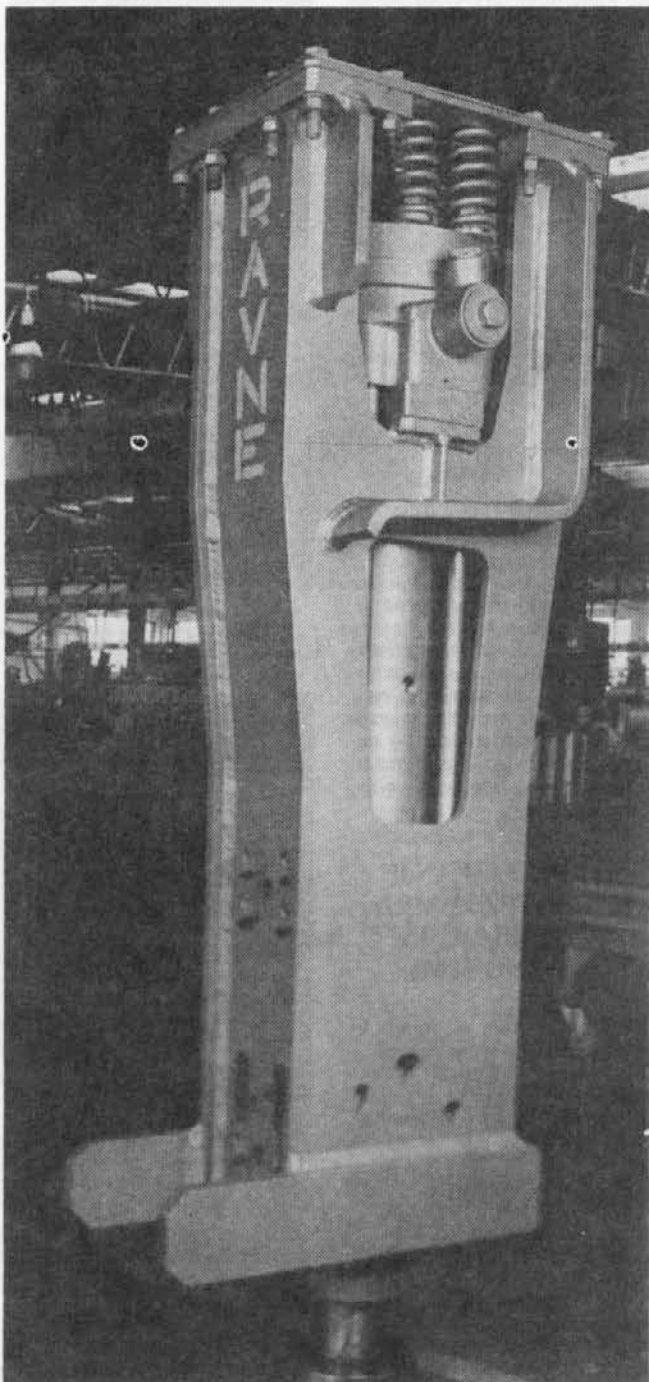
Kratica »RK« (kar je pomenilo RAVENSKO KLADIVO) je bila nepogrešljiva in zelo popularna tako v podjetjih kot v srednjih strokovnih šolah in na fakultetah v Jugoslaviji. Škoda je, da se ni ta popularnost negovala in ohranila tudi do danes. Vmes so nastajala krizna obdobja, ki so privedla tudi do tega, da smo menjali kratice - oznake. Kvaliteta je nihala, ustvarjali smo vtis nezanesljivega proizvajalca.

Torej leta 1950 Železarna Ravne prevzame program proizvodnje pnevmatičnih strojev in naprav za rudarstvo, gradbeništvo in kovinsko industrijo.

Tako smo najprej izdelali ročno vrtnalno kladivo RK-18, ki je predvideno za manjša dela v gradbeništvu. Sledil je razvoj nabijačev peska za livarne, nato sekalna kladiva za čiščenje odlitkov ter vrtnalno kladivo RK - 21 v več variantah, ki je še

danes zelo uporabno, predvsem v rudnikih.

Nadalje je sledil razvoj pnevmatičnih podpornih nog za vrtnalno kladivo, kladivo za obdelavo kamna RGK, kladiva za razbijanje ROK-9 in ROK-12, brusilni stroji RBS-1, RBS-100, RBS-200, kladiva za kovičenje RZ-17, 22, 25, kladivo za čiščenje v kovinski industriji RCK-35 ter priključna armatura.

TRH-800 hidravlično kladivo za razbijanje

Že v prvih letih proizvodnje smo tako proizvajali okoli petnajst različnih enot strojev z drugimi pripadajočimi elementi, kot so konice, sekači, vrtnalo orodje.

Tržišče je zahtevalo še več in bolj učinkovite stroje, zato smo razvijali naprej, tako da imamo danes prek štirideset strojev in naprav ter raznega pribora za rudarstvo, gradbeništvo, gozdarstvo, komunalno dejavnost, kovinsko industrijo in livarstvo.

Morali smo razvijati globinska kladiva, dodatna vrtnalna kladiva, vrtnalne garniture, razbijalna kladiva, zračne motorje različnih moči in velikosti in še nekaj tipov brusilnih strojev.

Izdelane so tudi vrtnalne naprave za okrasni kamen za premogovnike ter vrtnalna naprava - goseničar.

Razširil se je program vrtnalnega pribora (krone, vsadniki, spojnice in vrtnali svedri). Vzadnjih letih pa je šel razvoj v smeri hidravlike in smo uspešno osvojili štiri tipe razbijalnih kladiv (RRH-30, TRH-200, TRH-450, TRH-800).

Na vseh strojih so se od časa do časa pojavile razne izboljšave, inovacije z najrazličnejših področij, bodisi glede pocenitve proizvodnje, lažjega, bolj uspešnega dela s strojem, kot tudi na področju humanizacije dela.

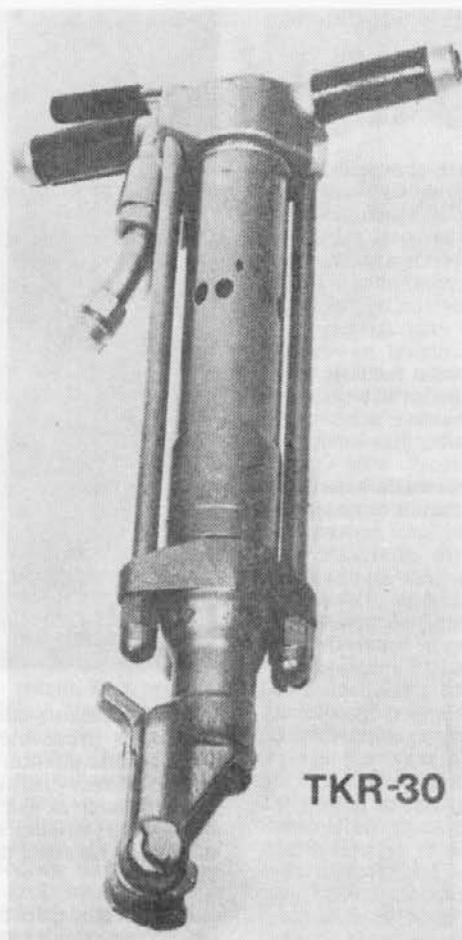
Za nekatere naše stroje - proizvode je pogosto slišati trditve, da so konstrukcijsko - tehnično loško zastareli. Po kritični strokovni oceni je taka trditev povsem brezpredmetna, razprava brezplodna z ljudmi, ki mislijo, da vse vedo, da so za vse sposobni, da se na vse spoznajo. S takimi izjavami se samo smešijo in dokazujejo nestrokovnost in neznanje.

Večkrat sem dajal pripombe na kvaliteto nekaterih delov, pojavljali so se spodrseljavi v mehanski in termični obdelavi, zelo pogosta pa je nekvaliteta nabavljenega materiala (barvastih kovin, tesnil, ležajev, vzmeti, itd.). Kvaliteta pa mora biti na celotnem območju poslovanja - trženje, roki dobave, cene, rezervni deli, servis in podobno.

Torej tržišče lahko obvladamo le s celotno kvaliteto, kar za Železarno Ravne ne sme biti problematično, saj imamo strokovnjake, moderno opremo, proizvajamo visoko legirana kvalitetna jekla, ki so potrebna za vso to proizvodnjo.

Vsekakor nam pomagajo dosedanje izkušnje, le spoštovati jih je treba, imeti razum. Z vsem tem smo lažje ustvarjalni, inovativni, da lahko gremo us-

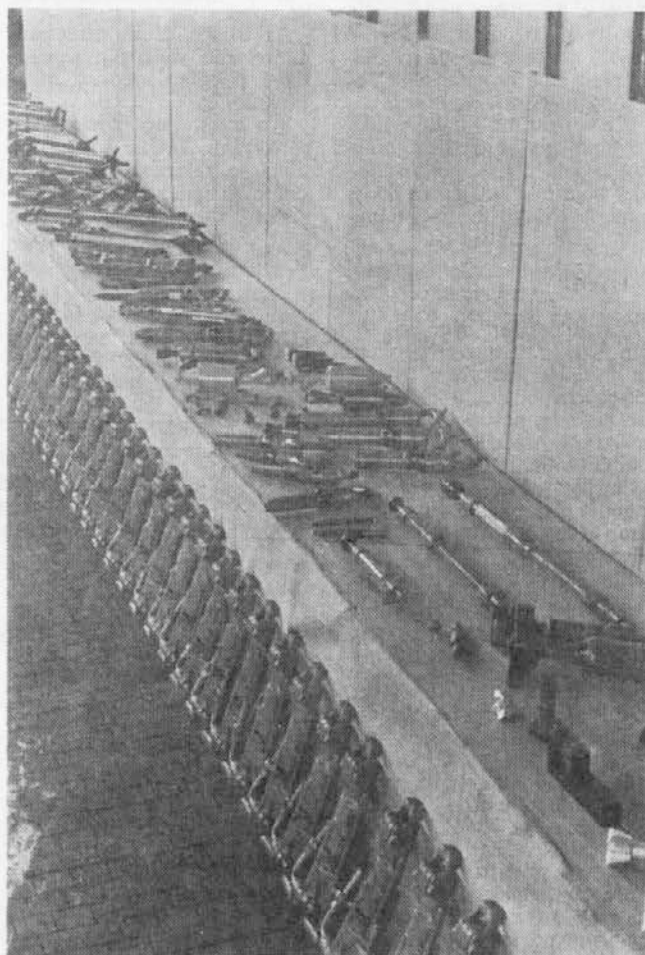

TKR-30

Kladivo za razbijanje (pnevmatično)

- 3. globinsko kladivo za visoke pritiske
- 4. hidravlično vrtno kladivo za lafete (150 kg)
- 5. hidravlično kladivo za razbijanje – ročno (12 kg)
- 6. težiti k temu, da se izberejo proizvodi, ki se najbolj pogosto – množično uporabljajo, kjer lahko pričakujemo večje serije.

Bolj učinkovito in hitreje je treba osvajati nove proizvode ter delati na izpopolnitvah in izboljšavah, pridobljenih z izkušnjami na obstoječem programu in jih hitreje realizirati. Modernizirati moramo nekatere proizvodne segmente, nabaviti ustrezno opremo za ugotavljanje kvalitete proizvo-

Del programa pnevmatičnih strojev

pešno naprej, vendar brez takega dela ne bomo uspešni.

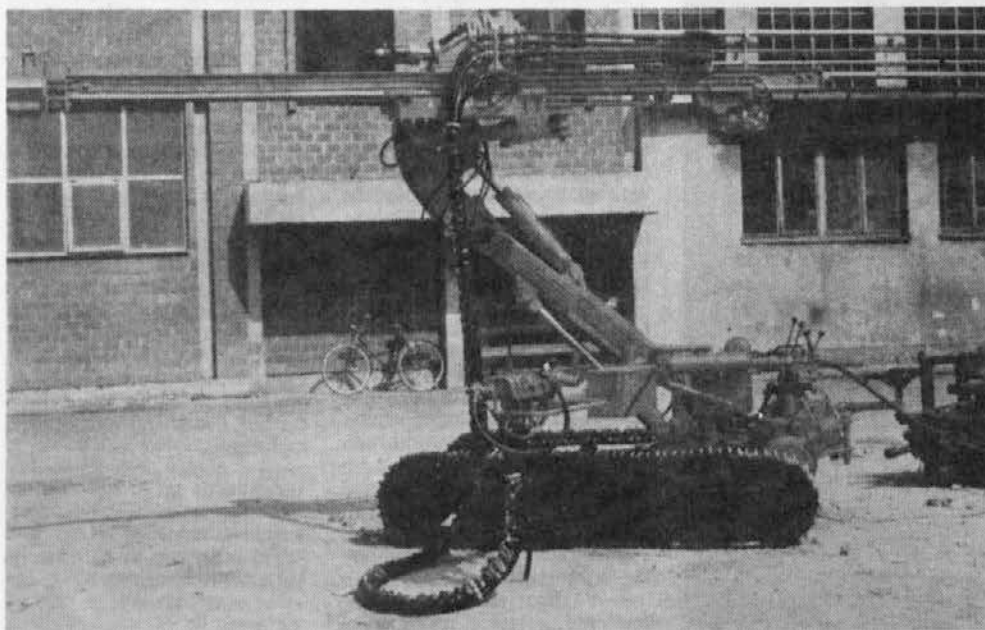
Cim več različnih informacij, tem več možnosti, da dobimo koristen podatek in kombinacija informacij je izvor ustvarjalnosti. Ustvarjalnost pa je bogastvo človeka – družbe.

Za zaključek naj poudarim nekatere točke programa razvoja in proizvodnje pnevmatičnih

nih in hidravličnih strojev in naprav ter pribora, ki sem ga dal pred mesecem dni tangiranim:

V prvi plan je treba dati prednost:

- 1. celotnemu vrtnemu priboru
- 2. vrtni stroj goseničar, hidravlično krmiljen za globinsko kladivo

Vrtni stroj Strmica za vrtnje na dnevnikih kopih in nizkogradnji

dov, učinkov, moči in udarne energije proizvodov – strojev. Na ta način bi se prilagajali novim tokovom in osvajali nove tehnološke pridobitve – rešitve in si tako lažje zagotovili tržišče.

Večkrat se pojavi tudi vprašanje: »Ali bo hidravlika izpodrinila pnevmatiko?«

Na nekaterih področjih jo je že, bodisi direktno ali indirektno (npr. bagerska hidravlična kladiva). Zaradi tega se manj uporabljajo ročna ter vrtna kladiva, ker je manj miniranja, predvsem tam, kjer to ni dovoljeno.

Se vedno pa bo del tržišča uporabljal pnevmatične stroje iz najrazličnejših razlogov (tehničnih in ekonomskih). Na drugi strani pa moramo vedeti, da bo velik del spoznanj sodobne znanosti lahko že jutri ovržen, ne more pa nihče povedati, kateri del bo to.

KAKO SISTEMATIČNO NASTOPATI NA ZUNANJIH TRŽIŠČIH

»Izvoz se v poslovnem svetu pojmuje kot prodaja blaga in storitev v tujino; pri tem pa je potrebno zaslužen denar prinesiti domov. Pri izvozu bi naj vselej upoštevali trženjski pristop, v okviru katerega je treba spoznati, predvideti in zadovoljiti potrebe kupcev dobičkonosno.

Če se izrazimo v militaristični terminologiji, se trženje pojmuje kot civilna oblika vojskovanja, kjer bojovniki zmagujejo z idejami, besedami in discipliniranim načinom mišljenja.«

UVOD

Zaradi nestabilnih gospodarskih razmer na jugoslovanskem in vzhodnoevropskem trgu je cilj našega podjetja, da dolgoročno bistveno poveča delež plasmana svojih izdelkov na konvertibilnih tržiščih. Da bi se lahko vključili v ta tržišča, je treba prilagoditi naš pristop zakonitostim, ki na teh zunanjih trgih vladajo.

Kjerkoli po svetu se pojavimo, kupci industrijskih izdelkov kupujejo naslednje tri stvari:

1. zanesljivost
2. zaupanje
3. cenovno ustrezen izdelek.

Če potencialnega kupca zadovoljuje sedanji dobavitelj s prvima dvema pogojema, še ne pomeni, da bomo mi posel dobili, če ponudimo le nižjo ceno.

Značilna za kupce industrijskih izdelkov je njihova lojalnost, zato je treba veliko naporov za pridobitev njihove naklonjenosti, kar dosežemo s sistematičnim pristopom pri penetraciji na tuja tržišča.

METODOLOGIJA

Za ta sistematični pristop je najprej treba pridobiti informacije:

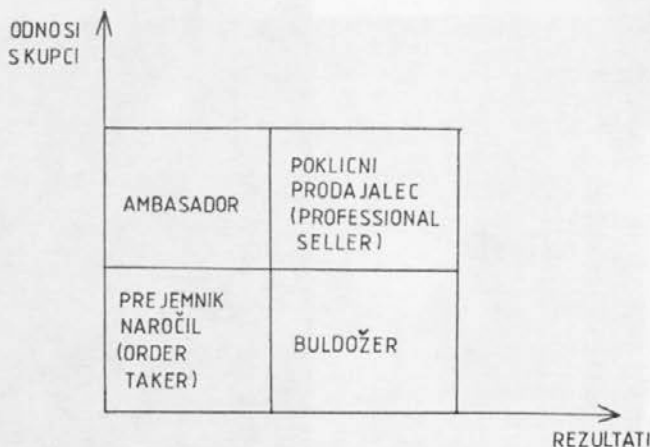
– o tržišču, kamor nameravamo izvažati (velikost, povpraševanje, politična ureditev, infrastruktura...)

– o konkurenci (kdo so naši konkurenti, kakšne so njihove strategije, kakšni so njihovi cilji, katere so njihove prednosti in slabosti, kako reagirajo, njihove cene, distribucijski kanali, izdelki, promocija)

Poleg vseh obstoječih baz podatkov za pridobitev vseh teh informacij in za kvalitetno opravljeno raziskavo so najbolj pomembne informacije, ki so pridobljene neposredno iz tržišča.

Vse analitične ugotovitve, ki izhajajo iz vseh zbranih podatkov, sintetiziramo, na osnovi tega pa izdelamo predloge za posamezne ključne faktorje tržnega uspeha (kvaliteta, cena, servisiranje, distribucijski kanali, promocija).

Nato sledi izdelava akcijskega plana, s katerimi točno oprede-

– o kupcih (njihove potrebe, segmentacija po namenu uporabe, geografska segmentacija, solventnost...).

Pred začetkom tržne raziskave je treba vedeti, katere informacije za analizo potrebujemo, da se izognemo nepotrebnim stroškom.

limo, kako bomo nastopili na posameznem tržišču.

PRAKTIČEN PRISTOP PRI IZVOZEM TRŽENJU

Skica prikazuje štiri možne strategije pri izvozu.

Vsako podjetje oziroma vsak posameznik lahko na hitro pri sebi oceni, v katerega od navedenih predalčkov spada.

1. **Prejemnik naročil (order taker)** – pod tem načinom dela razumemo, da podjetje ne naredi nič s svojimi marketinškimi aktivnostmi za plasma svojih izdelkov, ampak se njihova aktivnost začne šele, ko povpraševanje ali naročilo prispe v podjetje. Takšen način dela se v poslovnem svetu imenuje – gledano dolgoročno – uničevalec podjetja (company destroyer).

2. **Buldožer** – pod takšnim načinom dela razumemo agresivno prodajo, s katero lahko dosežemo kratkoročne, enkratne posle (vsiljiva prodaja izdelkov, za katere že vnaprej vemo, da ne ustrezajo zahtevani kvaliteti).

3. **Ambasador** – način dela, kjer si ustvarimo velik krog poslovnih prijateljev, a kljub temu ne dosežemo zadostnega poslovnega učinka.

4. **Poklicni prodajalec (professional seller)** – način dela, kjer si dolgoročno zagotovimo uspešno prisotnost na določene

nem tržišču tako z dobrimi odnosi kot s strokovnim delom.

Da bi lahko poklicni prodajalci uspešno opravljali svoje delo, mora biti teren za njih podkrepjen z marketinškimi aktivnostmi po prej navedeni metodologiji.

Poklicni prodajalec bi naj imel čim več naslednjih lastnosti:

- splošna izobrazba
- poznavanje izdelka (tehnični in komercialni aspekt)
- znanje o tržišču, konkurenci, kupcih, tržnih deležih, distribucijskih kanalih
- znanje jezika
- poznavanje kulturnih posebnosti dežele, s katero posluje (religija, navade, zgodovina, kulturne znamenitosti...)
- sposobnost navezovanja stikov, argumentiranega prepričevanja, hitrega odločanja
- prava mera poslovne radovednosti
- sposobnost pridobitve zaupanja
- sposobnost potovanja
- samozavestnost
- določena mera entuziazma.

Agenti in distributerji, katerim zaupamo prodajo naših izdelkov, navadno nikoli v zadostni meri ne morejo zastopati naših interesov, saj večkrat istočasno poslujejo tudi z našimi konkurenti. Zato je za permanentno prisotnost na tržišču potrebno vzpostaviti čimbolj samostojno prodajno mrežo, da bomo lahko čimbolj neodvisno nastopali na tujih trgih.

Zaključila pa bi s Kolumbovo mislijo in poskušajmo jo imeti stalno pred očmi: »Človek ni toliko omejen s svojimi orodji kot s svojimi vizijami.«

Kristijan Senica –
Miran Rebernik

FUŽINAR ZA RAZVOJ

PREDSTAVITEV PROGRAMA PRESTRUKTURIRANJA ŽELEZARNE

V nekaj naslednjih nadaljevalnih bomo poizkusili predstaviti program prestrukturiranja železarne. V prvem delu so podana izhodišča, na osnovi katerih je program zgrajen, in cilji, katere naj bi dosegli. Komentar bo izveden pri posameznih strukturnih spremembah, kjer bi bilo prav, da se v komentar vključijo vsi, ki kakorkoli mislijo, da obstaja boljša pot ali je cilj prenevarjen za naše podjetje.

Železarna Ravne se razvija v posloven sistem, ki se preobraža v sodobno korporacijo. Nakopičene dejavnosti znotraj sistema nam omogočajo izpeljavo zastavljenega koncepta bodočega razvoja. Realnost sedanje preobrazbe iz jugoslovanske usmerjenega podjetja v fleksibilno evropsko podjetje od nas zahteva bistvene strukturne spremembe v proizvodnem programu, pretoku materiala skozi podjetje, strukturi zaposlenih, iskanju kapitalskih povezav in preobrazbi lastnine ter določitvi ploske organizacije podjetja. Samostojna proizvodna podjetja kot profitni centri bodo sama srbela za svojo usodo na trgu, koncern bo strateško usmerjal razvoj, kadre in finance ter skrbel za dinamiko nastajanja novih enot ali ugašanje obstoječih. Bistvo programa prestrukturiranja podjetja Železarne Ravne je v sprejemanju svetovnih meril poslovanja v svojih proizvodnih programih, kjer je osnovno vodilo poslovnega uspeha profit.

V svoji razvojni rasti je poslovni sistem železarne dosegel mejo nasičenja in tako končal obdobje ekstenzivne rasti. Omejitveni faktorji: energija, ekologija in kadri nam več ne omogočajo nadaljnje uspešne rasti po dosedanjih merilih in načinih upravljanja ter vodenja razvoja. Sedanje in bodoče obdobje pomeni kvalitativno rast, kjer bomo vlagali le v nove programe visoke tehnologije, na obstoječih napravah pa se bo vršila specializacija v okviru dodelave programov. Zastavljeni koncept odpira konfliktno situacijo. Ukinja se dosedanja notranja solidarnost programov, dela in znanja. Po tem konceptu smo začeli preoblikovati metalurgijo na Ravnah po sodobnem konceptu specializacije v plemeniti program, ukinjamo majhne metalurške peči in vzpostavljamo energetsko in ekološko ravnovesje z okolico in energetskimi sistemi. Le po tej poti bodo izdelki z

Raven prenesli predvidene skoke rasti cen, energije, surovin in tržne konkurence. Cilj te poti je postati evropski proizvajalec plemenitih jekel. Predelovalni del metalurgije bo sledil razvoju zagotavljanja kvalitete in fleksibilnosti naročil. Predvideni razvojni in proizvodni ukrepi pomenijo enako produktivnost, kot je v evropskem podjetju, kar ima za posledico ukinjanje nekvalitetne proizvodnje in znižanje števila zaposlenih. Proizvodne enote za finalizacijo bodo sledile specializaciji programov in višji predelavi doma predelanega jekla ali pa storitvam, kjer bo v izdelek malo vložena materiala. Tak pristop bo omogočil maksimalno izrabo postavljene in osvojene tehnike in tehnologije, ki je usposobljena za proizvodnjo kvalitetnih izdelkov. Istočasno se bomo s tem pristopom vključili v mednarodne tokove gibanja materiala, ljudi in znanja ter vse več racionalno izkoristili že postavljene specialne naprave in postrojenja. To je naša velika komparativna prednost.

Poseben problem v železarni predstavljajo dejavnosti, ki imajo karakter uslužne dejavnosti in jih je možno organizacijsko in tržno izoblikovati kot samostojna podjetja. Proces je pomemben z dveh vidikov. Prek tega procesa čiščenja programov bomo prišli do neobremenjenih osnovnih programov železarne, v okolici pa bodo začele nastajati kralji manjših podjetij terciarne dejavnosti, ki so povsod v razvitem svetu nosilec progressa. Programsko soočenje teh dejavnosti s trgom in izzivi lastnega preživetja je pobuda za razvoj podjetništva na tem koncu R Slovenije. Za realizacijo teh procesov bomo potrebovali družbeno pomoč.

Ambicije programa prestrukturiranja so postavljene v realne okvire normalnega poslovanja železarne. Tudi dosedanja razvojna praksa ni težila k pretiravanju in smo vseskozi upoštevali normalni čas in fizične možnosti vpeljave novitet v proizvodne programe. Posebnost naše dejavnosti je, da zahteva potreben čas, da se doseže predpisana kvaliteta izdelka. V sedanjem trenutku potrebujemo vzpodbudo za notranje čiščenje železarne, da postanemo zdravo podjetje s propulzivnimi tržnimi programi, ki so že v železarni. Predvideni program je postavljen za čas petih let in finančni okvir

lastnih virov in realne pomoči družbe, da se ohrani zdravi del podjetja kot sodobna korporacija s profitnimi centri.

Proces prestrukturiranja smo v železarni že sprožili. Zapiranje jugoslovanskega trga, stalna prisotnost na svetovnem trgu z delom svojega programa nas je že pred začetkom sedanje krize vzpodbudilo, da smo iskali uspešnejše metode vodenja in upravljanja. Tej novi smeri smo podredili najbolj razvojno dejavnost, ki prva pride s svojimi iskanji v konfliktno situacijo, ko je treba spremeniti način dela, da ostaneš v tržni igri. Novi objekti v železarni so usmerjeni v zagotavljanje kvalitete naših izdelkov, novi materiali so odraz razvojnega nemira v iskanju izdelkov visokih tehnologij in projektno vodenje pomeni šolo, kako uspešno voditi podjetje tudi v spremenjenih pogojih poslovanja. Notranja inercija po ohranjanju starega je velika, kar se čuti v izvajanju in razumljenju teh sodobnih neobhodnih procesov v železarni.

Predstavljeni program so izdelali v razvojnih oddelkih železarne in pomeni zgoščen pogled naših strokovnjakov na potrebne spremembe za uspešen izhod železarne iz sedanjega poslovnega položaja. Delo na programu je vedno z zunanjimi strokovnjaki, ki nam s svojim znanjem in objektivnim pogledom na dogajanja doma in v svetu pomagajo pri reševanju naših specifičnih problemov.

V sedanji situaciji doma in v svetu je za poslovni sistem Železarne Ravne edina uspešna razvojna pot v izgradnji evropsko učinkovitega sistema. Pod sintagmo »evropsko« na Ravnah razumemo:

- na proizvodno poslovnem delu poslovnega sistema notranjo transformacijo iz proizvodne filozofije upravljanja v razvojno tržno za doseganje evropske kvalitete proizvodnje
- na strani porabe in socialne politike ustvarjanje delovne in bivalne sredine evropske kvalitete in norm življenja.

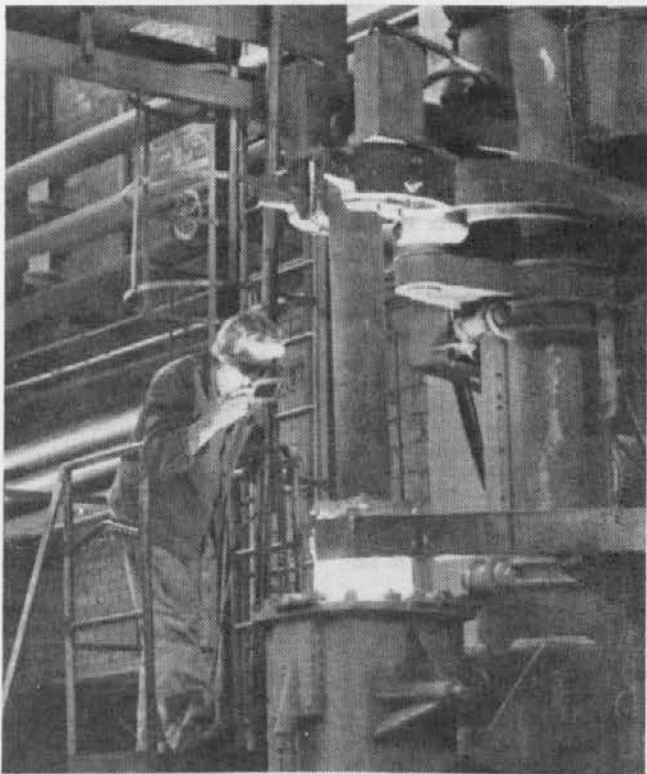
Zaradi pestrosti proizvodne dejavnosti in notranje dinamike podjetja moramo cilje za posamezne segmente podjetja postaviti selektivno.

Cilji prestrukturiranja za proizvodni del podjetja

Postavljeni cilji v proizvodnem delu podjetja pomenijo sintezo aktivnosti za zagotovitev novo ustvarjene vrednosti na izdelkih visoke tehnologije in višjega cenovnega razreda. Osnovni cilji za proizvodni del podjetja so:

- V evropskem prostoru si bomo izborili status izdelovalca plemenitih jekel in izdelkov.

- Usmeritev metalurškega dela proizvodnje izključno v plemeniti program orodnih jekel in visoko legiranih konstrukcijskih jekel.

- Znižanje števila pečnih agregatov v metalurškem delu proizvodnje.

- Racionalizacija porabe primarne energije na proizvodnih agregatih in maksimalna prilagoditev ritma proizvodnje velikih porabnikov energije optimalnemu delovanju slovenskih energetskih sistemov, elektrika in zemeljski plin.

- Ekološko bomo sanirali vse onesnaževalce okolja in vzpostavili notranjo tehnološko organiziranost izkoriščanja izpeljanih investicij s tega področja.

- Začeli bomo izkoriščati sekundarne surovine iz sistema železarne, ki jih bomo vračali v proces ali plasirali na trgu.

- Vzpostavitev notranjega sistema zagotavljanja kvalitete v tehnoloških procesih, da bomo dosegli 100 % kontrolo naših izdelkov.

- Za ključne proizvode in tehnologije si bomo pridobili mednarodne certifikate za zagotavljanje kvalitete.

- Za proizvodi del podjetja, kjer predelujemo naše jeklo, bomo težili k osvajanju izdelkov z višjo stopnjo finalizacije in stopnje profita.

- Za proizvodni del podjetja, kjer opravljamo storitve ali izdelujemo sestavljene izdelke, bomo težili k pridobitvi naročil z majhnim deležem materiala in veliko stopnjo obdelave.

- V posameznih tehnoloških poteh izdelkov bomo iskali us-

luže za specialne tehnološke operacije z namenom, da dosežemo boljšo kvaliteto ali nižjo ceno.

- Enak cilj velja tudi za naše posamezne specifične naprave, na katerih bomo opravljali usluge zunanjim naročnikom.

Cilji prestrukturiranja za poslovno organizacijski del podjetja

V organizacijsko poslovno delu bomo sledili naslednjim ciljem:

- Organizacija posameznih podjetij v strateško profitne enote.

- V profitno proizvodnih enotah bo znašal delež režije od 20 - 25 % zaposlenih, odvisno od karakterja proizvodnje.

- Vse dejavnosti v železarni morajo preiti na sistem samofinanciranja, kar pomeni, da si morajo poiskati trg v železarni ali zunaj nje.

- Maksimalno spodbuditi notranjo podjetnost in prepustiti glavnino sankcij lastnim rezultatom posamezne dejavnosti.

- Vzpostaviti stalen proces čiščenja programov.

- Vzpostaviti notranji trg inovativnih predlogov in ustvariti pogoje notranjega pretoka kadrov.

Dosedanji razvoj Železarne Ravne lahko strnemo v naslednjih ugotovitvah, ki so pomembne za načrtovanje bodočega razvoja prestrukturiranja ali sanacije delov podjetja:

- Razvoj železarne je dosegel mejo ekstenzivne rasti in se zato v bodoče na tej lokaciji mora razvijati tehnološko inovativna proizvodnja.

- V svojem razvoju je imela Železarna Ravne več vsebinskih faz, ko si je iskala ustrezen kvalitativni delež na trgu. Sedaj smo v fazi tržne preorientacije iz jugoslovanske usmerjenosti na evropski oziroma svetovni trg.

- Na Ravnah se je poleg investicij v širitev proizvodnega programa veliko vlagalo tudi v uvajanje ter prenos znanja v proizvodne procese.

- Strokovni kader je notranjo inovativnost črpal izključno iz evropskih usmeritev.

V Železarni Ravne se je veliko vlagalo v razvoj. Letna vsota za namene razvoja je znašala okoli 4 mio DEM. Od te vsote je polovica bila namenjena za delo zunanjih institucij. Potrebe proizvodnje so zahtevale, da smo si poiskali najboljše zunanje sodelavce na naših univerzah in institutih. Ugotavljamo, da glede na togost celotne družbe tudi nismo uspeli v celoti prenesti vsega znanja v prakso, kjer ga danes še kako primanjkuje.

Zaradi pomanjkanja eksaktnih ekonomskih in tehniško tehnoloških meril v naši družbi se za železarno ni nikoli ugotovila prava razvojna in profitna slika njenega poslovanja. Notranja dvočlonskost naše družbe, ko smo delili trge na jugoslovanske razmere in na svetovne kriterije, je naše poslovne rezultate bistveno bolj megnila, kot bila vodilo uspešnosti. Družba je prevečkrat padala iz ene skrajnosti pogojev gospodarjenja v novo skrajnost, odvisno od namena, kar se je izrazito dogajalo v zadnjih desetih letih. Na poslovnem sistemu se poznajo ti družbeni stresi, kar se predvsem odraža pri ljudeh, ko je treba preiti v novo kvaliteto dela, vodenja in upravljanja firme.

Železarna Ravne je do leta 1989 bila v sklopu ŠOZD Slovenske železarne, ki kot sistem ni imel izdelanega koncepta razvoja Svojo razvojno vlogo so članice iskale v izrazito ekstenzivnem razvoju, saj smo sledili cilju 1 mio ton jekla, česar nismo nikoli dosegli. Na Ravnah smo stalno nasprotovali tem konceptom, saj je pomenil ta koncept za našo železarno bistveno odstopanje od osnovne usmeritve železarne v plemeniti program jekel. Poslovni sistem Raven je bil v razvojni stiski, saj je tudi zaradi nedodelane razvojne politike v R Sloveniji v zadnjih desetih letih izredno težko sledil pravi razvojni politiki. Kljub pomanjkanju osnovnih vodil v družbi smo uspeli zadržati korak razvoja v svetu. To se najbolj odraža s primerjavo našega sistema

s slovenskimi in jugoslovanskimi železarnami in dejanskim stanjem osvojene ter zgrajene tehnologije za izdelavo, predelavo in finalizacijo jekla, kjer ne zaostrjamo veliko za sodobnimi primerljivimi podjetji v Evropi.

Spremembe v okolici, svetu in notranja zahteva poslovnega sistema po nadaljnji uspešnosti, zahtevajo bistvene strukturne spremembe v poslovnem sistemu železarne na naslednjih področjih;

- na področju asortimenta proizvodnje jekla

- notranje preraždelitve materialnih tokov jekla

- ugotavljanje in reševanje latentne delovne sile

- postavitev osnov za razrešitev lastninskih razmerij

- organizacijske spremembe in načina vodenja razvoja.

Vsa nakopičena notranja protislovja, ki se najbolj odražajo v obnašanju poslovnega sistema v novih pogojih poslovanja, odnosa do konkurence in potrebi po lastnem odpiranju ter decentralizaciji poslovnih in upravljalških funkcij, bo možno odpraviti le s temeljitim prestrukturiranjem sistema. Iz doseganega proizvodnega sistema se moramo preoblikovati v tržno razvojni sistem. Za izvedbo zahtevnega prestrukturiranja imamo naslednje možnosti in komparativne prednosti;

- postavljeni agregati in osvojena tehnologija nam omogočajo proizvodnjo profitabilnih izdelkov

- poleg metalurške dejavnosti smo na Ravnah razvili tudi predelovalno industrijo in močno interno storitveno dejavnost

- v okolico ne bomo posegali v ekstenzivnem smislu, večanje porabe energije in ekološke obremenitve bivalnega okolja

- sprožili smo že proces prestrukturiranja v razvojno tržni koncept podjetja

- v okolici je storitvena praznina, katero bomo lahko zapolnili s prenosom notranjih potencialov

- samostojnost podjetja nam omogoča realizacijo tržno upravljalške strukture vodenja podjetja na osnovi kapitalistiških povezav in profinitnih interesov.

Poslovodni in razvojni delavci so se osvestili, da je na razvoj podjetja treba gledati dinamično. Stalno je treba usklajevati strukturne spremembe okolice z notranjimi potenciali podjetja in temu primerno spreminjati strukturo proizvodov, njih kvaliteto, obnašanje zaposlenih in poiskati pravo organizacijo profinitnih centrov podjetja. Nova, spreminjajoča se struktura podjetja izhaja iz življenjskega cikla proizvodnih programov in naših izdelkov, analize razmer na trgu in v okolici. Sprejem tega principa pomeni v železarni uvajanje funkcije strateškega programiranja, vpeljavo podjetniške filozofije poslovanja in priznavanje managementu vlogo v upravljanju.

Dr. Dušan Vodeb

MCA – MODNI HIT ALI NUJA?

UVOD

Z lučjo pri belem dnevu bi lahko danes v 90. letih iskali v razvitem poslovnem svetu človeka, ki meni, da računalniška tehnologija še ni imperativ za uspešno poslovanje. Prisotnost računalnika v vseh porah človekove dejavnosti je zadosten dokaz, da je ta trditev pravilna. Pa vendar imamo v našem okolju še vedno primere odklonilnega, nasprotujočega (večkrat prikritega) mišljenja o koristnosti uporabe računalnika v posameznih dejavnostih proizvodnega in poslovnega procesa.

S prizvokom nostalgije poslušam večkrat tiste, ki jih učim abecede računalništva, ko naštevajo primere uporabe računalnika in se vedno najprej spomnijo obračuna osebnega dohodka, bančnega poslovanja, izpisovanja računov itd. Le redki so, ki dajo poudarek uporabi računalnika v neposredni proizvodnji pri vodenju procesov, v razvoju in raziskavah, skratka tam, kjer se lahko odločilno vpliva na boljši rezultat dela.

Danes, ko je naš poslovni sistem v krizi, iščemo rešitve za boljši rezultat. Enotni smo si, ko ugotavljamo, da je razvoj novih proizvodov eden od kritičnih faktorjev za uspešno poslovanje v prihodnosti. Razvoj da – toda ne z »golimi rokami« brez sodobnih orodij, ki se imenujejo računalnik in računalniško podprto inženirstvo – MCAE. Nujno je treba to spoznati in priznati, saj drugače ves razvojni potencial, ki ga (še) imamo v železarni na področju strojništva in predelave, ne bo dal želenih rezultatov, ki jih vsi pričakujemo.

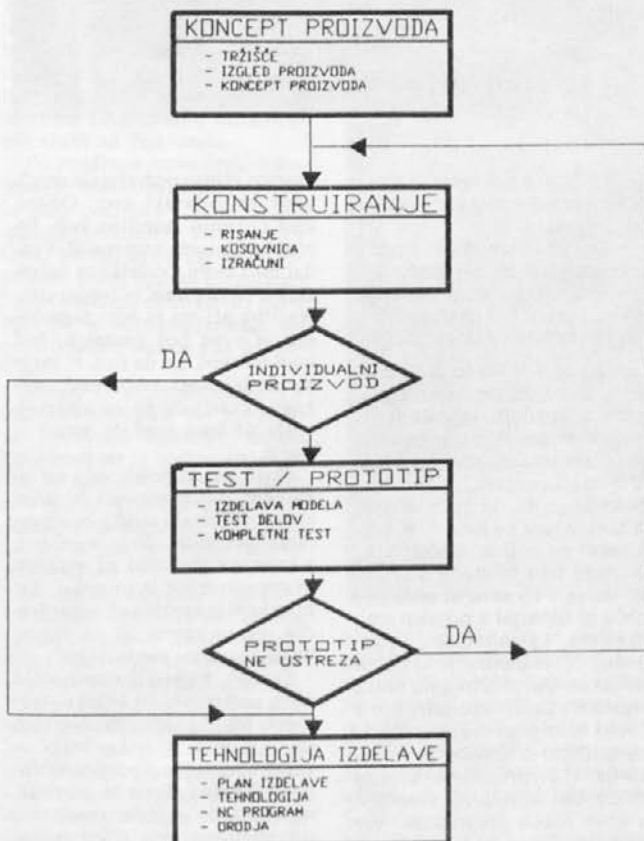
VZROKI ZA UVAJANJE MCAE

Na tehničnem področju se redko zahtevajo idealne in najcenejše rešitve. Zakon obstanka na tržišču je ponuditi tak proizvod, ki bo čim cenejši, vendar še vedno dovolj kakovosten in ponujen na trg pravočasno.

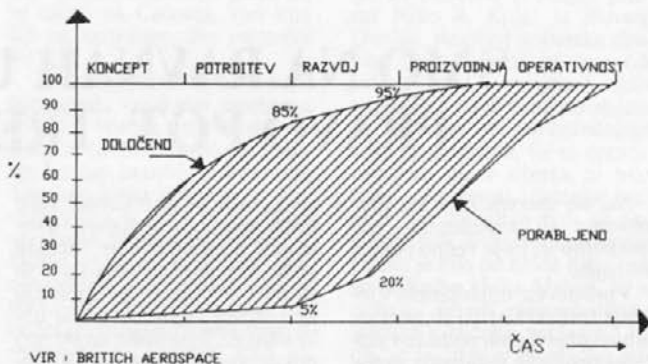
Danes ni več osnovni problem, ali smo brez uporabe računalnika sposobni izdelati tehnično in tehnološko zahteven proizvod, ampak v tem, da bo tak proizvod na tržišču neuspešen, ker je dovolj, da je 10–15 % slabši ali dražji od konkurence.

Vključevanje računalnika v vse faze projektivno konstruktorske dejavnosti je treba vzeti kot imperativ, ki ga ustvarja tržišče.

Poglaviti izziv velikega števila proizvajalcev mehanskih proizvodov danes je učinkovita izmenjava podatkov med različnimi inženirskimi disciplinami pri razvoju visoko kakovostnih proizvodov. Nova tehnologija dela na tem področju omogoča, da s pomočjo MCAE sistema zgradimo model proizvoda v računalniku. Na tak način tvorjena baza podatkov predstavlja jedro za razvejan proces projektiranja, konstruiranja in planiranja tehnologije.

SLIKA 1: INŽENERSKA OPRAVILA RAZVOJNEGA CIKLA PROIZVODA (BREZ IZDELAVE IN KONTROLE KVALITETE)

SLIKA 2: RAZMERJE DOLOČENI – PORABLJENI STROŠKI ŽIVLJENSKEGA CIKLA RAZVOJA PROIZVODA

Pritisk konkurence sili podjetja, da drastično skrajšajo in pocenijo razvojni cikel proizvodov, kar se da doseči učinkovito samo z uvedbo MCAE sistema, ki mora biti integriran s CAP (2) in CAM (3) sistemom in z lastnimi (obstoječimi) programskimi rešitvami v heterogenem proizvodnem okolju.

RAZVOJNI CIKEL PROIZVODA IN STROŠKI

Za lažje razumevanje vsebine razvojnega procesa novega proizvoda je prav, da si pogledamo glavna inženirska opravila, ki so prisotna v tem procesu in so prikazana na sliki 1.

Posamezna opravila se izvajajo v iteraciji tako dolgo, da dosežemo željene funkcije in kvaliteto proizvoda.

Zelo pomemben podatek, ki izhaja iz analize procesa razvoja novih proizvodov, je, da so v postopku snovanja novega proizvoda do trenutka, ko je potrošeno relativno malo sredstev v odnosu na končno vrednost proizvoda (okrog 5 %), definirane najpomembnejše lastnosti in vsebina bodočega proizvoda in s tem tudi največji del njegove končne cene (okrog 85 %), glede na stroške izdelave (slika 2).

V teh prvih fazah razvoja proizvoda je porabljeno tudi precej skupnega časa razvojnega cikla (okrog 40 %).

Razumljivo je, da je treba usmeriti vso pozornost v prve faze razvojnega cikla, saj se na začetku definira največji delež stroškov proizvoda.

V razvitih in visoko inovativnih podjetjih je trend uvajanja računalniško podprtih metod dela v najbolj zgodnje faze razvoja, kajti le tako lahko odločilno vplivamo na funkcionalnost, kvaliteto in ceno proizvoda. Pri teh prizadevanjih naletimo na številne težave, ki izvirajo iz zahtevnosti (kreativnosti) zgodnjih faz razvoja, dragih kvalitetnih računalniških rešitev in pomanjkanja strokovnega kadra.

KORISTI UVAJANJA MCAE SISTEMOV

Človekove odločitve v procesu razvoja temeljijo na predpostavkah in izkušnjah, kar lahko večkrat v procesu razvoja novega proizvoda povzroči negativne učinke, ki se odražajo v:

- slabi kakovosti proizvoda
- daljšem razvojnem času
- večjih stroških razvoja zaradi neplaniranih testov in inženirskih sprememb.

Zmanjšanje negativnih učinkov lahko dosežemo z vključevanjem računalniško podprtih metod v odločitvene procese zgodnjih faz razvoja.

To je mogoče zato, ker zamenja testiranje modela proizvoda v računalniku dolgotrajni proces izdelave prototipa in njegovega testiranja. Tak pristop povečuje fleksibilnost razvoja z večjo odzivnostjo na inženirske spremembe.

- Glavne koristi uvajanja MCAE sistema so:
- večja kvaliteta proizvodov
  - zmanjšanje potrebnega razvojnega časa
  - znižanje stroškov, ki jih povzročijo inženirske spremembe.
- Našteti faktorji opravičujejo visoke investicijske stroške v MCAE sistem.

ZAKLJUČEK

Zaostreni pogoji poslovanja narekujejo industrijskim podjetjem vložiti več napora in sredstev v razvoj novih konkurenčnih proizvodov. Tržišče zahteva kvalitetne izdelke, dobavljene ob pravem času in s konkurenčno ceno. To je velik izziv razvojnemu procesu, ki mora odgovoriti s skrajšanjem razvojnega cikla, povečanjem kvalitete dela in znižanjem stroškov. Odločitvene procese v začetnih fazah razvoja, kjer se določi okrog 85 % končne cene novega proizvoda, je treba učinkovito podpreti z računalniškimi metodami dela (MCAE). Pri tem ne smemo oklevati in moramo odstraniti predsodke, ki ovirajo večjo uporabo novih orodij v zahtevnem in odločilnem razvojnem procesu.

Kratice

- (1) MCAE – Mechanical Computer Aided Engineering
Računalniško podprto mehansko inženirstvo
- (2) CAP – Computer Aided Planning
Računalniško podprto planiranje (tehnologije)
- (3) CAM – Computer Aided Manufacturing
Računalniško podprta izdelava

SMO NA RAVNAH UBRALI PRAVO POT, TRETJIČ

Naj bo ustvarjalnost kaj preprostejša ali zapletenejša, ne spodbito je, da je vedno pomembnejša.

V prispevku, objavljenem v letošnji aprilski številki IF, sem na osnovi objavljenih podatkov prikazal upadanje rezultatov množične ustvarjalnosti in postavil nekaj vprašanj. Spričo vitalnosti področja je bilo pričakovati, da se bo o tej temi razvila polemika, pa so izšle že tri številke IF, ne da bi se kdo obregel ob to temo. Žal kaže, da obširnejše polemike ne bo, razmenjava mnenj in argumentov zgolj med dvema pa začne kmalu predsedati.

Zavedajoč se te pomanjkljivosti in težavnosti odgovarjati na gostobesedje, se ponovno oglašam, da bi vendarle razčistili kakšno dejstvo ali pojem. Odgovor, ki smo ga v majski številki prejeli jaz in »ostali«, bi namreč težko opredelili drugače kot gostobesedje v stilu amaterskega trača, ki pove zelo malo. Žal se ne bom mogel izogniti tudi ponovitvi kakšnega vprašanja, na katerega ni nihče odgovoril, čeprav se zavedam, da je ponavljanje nekaj zoprnega in začne kmalu dolgočasiti. Komentar celotnega odgovora bi vzel preveč prostora, zato se bom osredotočil le na nekaj točk.

Koristni predlogi naj bi se »zelo dobro obnesli«. Najbrž ni dvoma, da izplačila koristijo predlagateljem; nihče pa še ni povedal, koliko koristijo podjetju, in če so že koristni, bi morali najbrž koristiti obojestransko.

Podobno naj bi veljalo tudi za **ustvarjalne naloge**, ki bojda niso bile ukinjene zato, ker »ne bi dajale določenih ekonomskih efektov, ki so v veliki večini nalog tudi potrjevali njihovo upravičenost«, temveč zaradi »še vedno preveč prisotne proizvodne miselnosti večine naših delavcev«. Za božjo voljo, saj za to vendar gre: če so podatki dostopni in

javni, zakaj jih ne objavite? Tako boste »gospodu F. Krivcu in ostalim« najučinkoviteje zavezali jezik, in prepričan sem, če bi to storili pravočasno, bi upravičili njihov obstoj in jih ne bi bilo treba ukinjati. Sporočilo, da ste »pri prikazovanju povečanega dohodka kot učinka inovacijskega dela upoštevali le učinek inovacij, ne pa učinek ostalih oblik inovacijske dejavnosti«, zveni neprepričljivo in izmikajoče, ali povedano po domače – česar ni, se še obelodaniti ne da, pa čeprav papir vse prenese. Kot samozadovoljstvo, ki mu niti avtor sam ne verjame, pa je moč razumeti samohvalo o tem, da smo »še v letu 1989 daleč pred ostalimi podjetji v Sloveniji«. Tisti »še« na začetku namreč nekoliko moti in daje slutiti, da se bo kmalu spremenil v »nič več«.

Tista o »proizvodni miselnosti« je pa sploh predebela in si zasluži malo komentarja. Že res, da je bil pri nas dolga leta fetišiziran kult telesnega dela, kar je na moč zaviralo ustvarjalnost; pojasniti neuspeh očitnega bleferstva s proizvodno miselnostjo, pa je, milo rečeno, domišljavo; do tistih, ki pri ustvarjanju presežne vrednosti uporabljajo poleg pameti tudi dobršen del telesne moči, pa žaljivo. Bodi kakorkoli že, iz svojih izkušenj si upam trditi, da si je v naših protislovnih razmerah t.i. proizvodni delavec (o katerem je zadnji čas imenitno govoriti s posmehom), razvil poseben čut – zelo hitro namreč zazna vsakršnega nastopaškega fičfiriča in mu da to na ustrezen način tudi vedeti. Morda je tudi tu iskati kakšen vzrok za upadanje ustvarjalnosti.

Inovacijski predlogi (verjetno so mišljene tehnične izboljšave) naj bi se začeli spuščati skozi »gostejša sita«, kar naj bi pomenilo »prehod inovacij na kvalitetne inovacije«. Iz primerjave (resda grobe) med odobrenimi

in v IF objavljenimi inovacijami pred letom '86 in po njem ni moč zaznati česa o gostejšem situ ali višji kvaliteti. Natančnejši vpogled bi verjetno pokazal nasprotno. Nekaj pa je neovrgljivo – vsega skupaj je manj; in ta padec pojasnjevati z gostejšim sitom in višjo kvaliteto ne more biti drugega kot puhel izgovor, ki je v posmeh zdravi pameti. Še zlasti, če upoštevamo, da je v gostejšim sitom in višji kvaliteto v očitnem protislovju tudi samohvala o prvenstvu pri »množici vseh sodelujo-

čih v inovacijskem procesu«.

Poročila o naši dejavnosti s pripadajočimi tabelami so si res podobna iz leta v leto, vendar zato nič bolj razumljiva. No in ker so si tabele podobne, si ogledimo eno, to je tabelo ustvarjalnih nalog za leto '89 v letošnji februarški številki. Tabela ima kar 17 kolon; v dveh kolonah so same ničle, vseh ničel v tabeli pa je skoraj polovica. Kako lahko po zdravi pameti opredelimo takšno skrupulacijo? Kot kopico slabo razumljivih števil, kot solidno znanje iz informatike ali pa ga nemara lahko pojasnimo z visokim izobrazbenim nivojem njegove avtorja, vsekakor dosti višjim od nivoja organizatorja dela? Tudi tabela o »inovativni dejavnosti« na isti strani ni dosti boljše.

Če na kratko povzamemo, lahko ugotovimo:

– Koristni predlogi se plačujejo, vendar ne vemo, kolikšne koristi prinašajo.

– Tehnične izboljšave upadajo vrednostno in številčno.

– Krožki kvalitete predstavljajo stran vržen čas in denar.

– Ustvarjalne naloge enako.

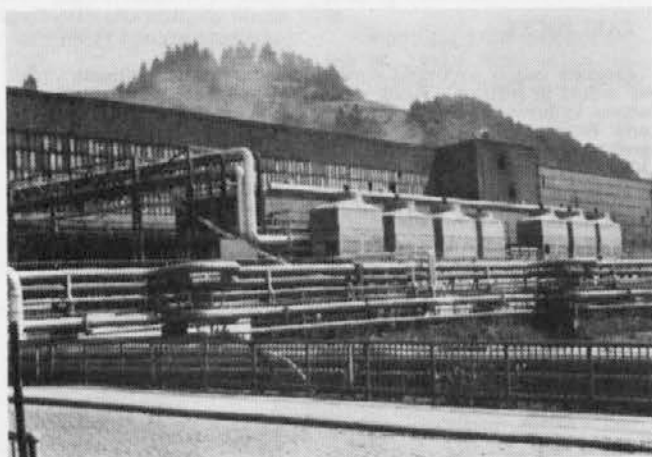
In ko se v štirih letih ni moč postaviti s kakšnim rezultatom, razen z upadom tehničnih izboljšav, si zastavimo višje cilje, kot profesionalni razvoj, povezava z marketingom, planiranje, spremljanje itd. In ko je očitno, da tudi iz tega ne bo nič, se umaknemo na boljše. Mimogrede, ob vsem tem je moč razumeti, kot da se v tej tovarni doslej še nihče ni ukvarjal z raziskavami, razvojem, planiranjem, trženjem... Ne le blefiranje in slepomišljenje. Opraviti imamo tudi z negativno kadrovske selekcijo v klasični minulega režima. Kaj si naj mislimo o nekom, ki se postavlja s prepričanjem v stilu »mene oni in njihova ideologija nista nikoli prepričala«. Vse najboljše, če ne bi bil pri vzpenjanju v tesni navezi z zdravimi silami. Včeraj so bili to najortodoksejši popitovci, zdaj pa so se prelevili v liberalce. Ob tem ne

morem mimo potvarjanja rezultatov za delavski svet. Očitno sem nekomu stopil na žulj, čeprav tega nisem nameraval. Vendar brez skrbi, podatke za delavski svet sem moral potvoriti sam. Na štiri oči mi je bilo zagroženo: »Če ne boš pameten, boš imel težave«. Le da tisti, ki mi je to ukazal, tega sedaj noče priznati. Pravi, da se ne spomni. Da ne bom predolg, samo še dvoje.

Prvič, pri najboljši volji ne razumem, kaj pomenita besedni zvezi »vsebinski vidik« in »organizacijski vidik«. Je to zorni kot, s katerega gledamo na vsebino in organizacijo; je to nekaj, kar bi rado bilo vsebina ali organizacija, pa ne more; ali pa gre za nekakšen mini pleonazem?

Drugič, najboljši ocenjevalec nove usmeritve naj bi bil dolgočasno trg. Se strinjam. Ne vem pa, če je prav, da se kratkoročno vse skupaj začne s prisilnimi dopusti. Seveda, da ne bo pomote; ne trdim, da je padec rezultatov ustvarjalnega dela edini razlog za krizo, v kateri se je znašla železarna, je pa najbrž eden poglavitnih.

F. Krivec

IZ NAŠIH KRAJEV

NOVA PODOBA KRAJEVNIH SKUPNOSTI

Ob koncu avgusta je načelnik Komiteja za družbene dejavnosti in občno upravo Marjan Berložnik vodstvom krajevnih skupnosti predstavil predlog nove organiziranosti krajevnih skupnosti v občini.

Iz sedanjih trinajstih krajevnih skupnosti naj bi po tem predlogu oblikovali štiri: Črna, Mežica, Prevalje in Ravne. Na Ravnah naj bi se združile mestne krajevne skupnosti Čečovje, Javornik in Trg, ob njih pa bi bile vaške skupnosti Dobja vas, Kotlje in Strojnska Reka, tak status bi imeli tudi Holmec, Leše, Šentanel in Žerjav. Taka organiziranost naj bi odpravila razdrobljenost interesov in omogočila učinkovitejšo reševanje posameznih in skupnih problemov, ki jih zdaj rešuje vsaka mala krajevna skupnost zase, brez pravega prioritarnega reda in tako rekoč brez lastnih sredstev.

Nova organiziranost seveda ne bo čez noč odpravila vseh problemov, ki so se nakopičili v krajevnih skupnostih, saj za njihovo reševanje ne bo na razpolago več denarja kot doslej, prej manj. Ko bo uprava bolj združena, bo le lažje določati prioriteto reševanja problemov, ob hkratni racionalizaciji celotne občinske uprave pa bo več reda tudi pri razporejanju sredstev oziroma financiranju posameznih služb ali dejavnosti.

Po predlogu nove organiziranosti se bodo občanom približale tiste občinske službe, ki jih najbolj potrebujejo, tako bosta v Črni, Mežici in na Prevaljah zaposleni poleg tajnika še matičarka in socialna delavka, na Ravnah pa le administratorica, saj so vse ostale službe itak na občini.

Denar za plače zaposlenih v upravah krajevnih skupnosti in za honorarje tajnikom vaških skupnosti ter za materialne stroške bo zagotovljen v občinskem proračunu, finančno-knjigovodska dela za krajevne skupnosti bo opravljala občinska finančna služba.

Se naprej bo ostalo pereče vprašanje financiranja komunalne, cestne in druge investicijske dejavnosti ter vzdrževanja objektov v krajevnih skupnostih. V prihodnje se bo zaradi upadajočega gospodarske dejavnosti v občini problematika bržkone še bolj zaostri. Že zdaj pa je imel površne opazovalec občutek, da se problemi vlečejo v nedogled in se kopčijo, ne pa rešujejo. Po mnenju tajnika ravnenskih krajevnih skupnosti **Ivana Zerdonerja** velja to bolj za večje probleme, medtem ko manjša

dela, kot je vzdrževanje zelenice, nasadov, otroških igrišč z igrali, poti in luči, potekajo dokaj redno, čeprav včasih predolgo traja od naročila do izvedbe del.

Od večjih del, ki so v načrtu in jih ravnenske krajevne skupnosti nameravajo opraviti še letos, so zasaditev drevja na Javorniku, nadomestitev lani posekanega drevja na Čečovju ter razširitev parkirnih prostorov v KS Trg in Čečovje. V KS Javornik – Sance so zaradi moratorija v prometu z zemljišči zastale priprave na gradnjo garaž pod Piglom, podol-

jno akcijo za gradnjo garaž pa so začeli na Čečovju, kjer ima KS na razpolago dve primerni lokaciji.

Se naprej pa na Ravnah ostaja odprta vprašanja prometne ureditve starega dela mesta, regulacija Suhe, obnova ali gradnja letnega bazena, vzdrževanje Titovega doma in še katero. Ne rešeno je – vsaj za letos – tudi vprašanje krajevnega praznika. Doslej smo ga praznovali 12. oktobra kot spomin na ustanovitev Osvobodilne fronte, novi politični situaciji pa praznik menda vsebinsko ne ustreza, zato bo treba najti novega. Če bo krajevni praznik dobil drugačno vsebino, bo postala sprašljiva smiselnost vzdrževanja Navrškega vrha, ki je ravnenskim krajevnim skupnostim že zdaj delalo preglavice. Vendar bi bilo po mnenju mnogih ta kotiček škoda zanemariti, ne glede na to, s kakšnim namenom smo ga pred leti uredili.

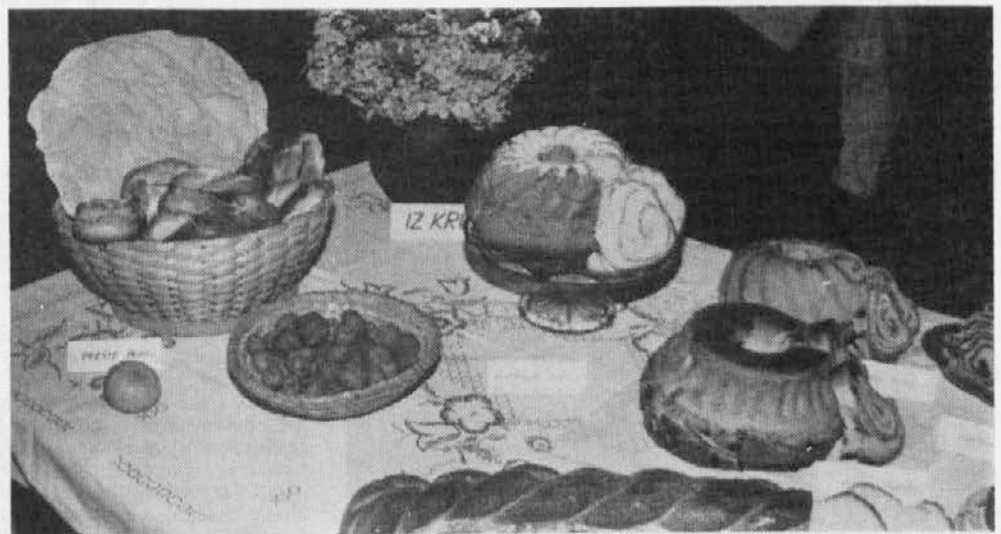
SREČANJA POŽIVLJAJO PREVALJSKO JESEN

Vse kaže, da so se Jesenska srečanja na Prevaljah »prijela« in se po nekaj letih s svojo raznolikostjo prireditev kar dobro vsidrala v zavest domačinov in okoličanov. Čeprav ljudje potrebujejo nekaj časa tudi za ogrevanje – srečanja so se začela že v soboto, 15. septembra, pravo vzdušje pa je nastalo šele sredi tedna,

pa na ponedeljkovem koncertu znanega Slovenskega kvinteta trolil iz Ljubljane, ki bi moral pritegniti že zato, ker imamo v naši občini to zvrst glasbe najbolj razvito in ker vsi poznamo člana tega ansambla, rojaka Stanika Arnolda. Pa nič, tudi godbenikov je bila na koncertu le peščica. Obisk razstav so reševa-

ljal in poskušal prodajati galerist Niko R. Kolar iz Slovenj Gradca. Razstavi gobarske družine Samorastniki in domačih jedi, ki jih je pripravil aktiv kmečkih žena Kmetijske zadruge Trata, sta bili del osrednjega semanjskega dneva, in se organizatorjem glede obiska ni bilo treba pritoževati, deloma tudi zato, ker sta vabili tudi na pokušno jedi. V zgornjih prostorih Doma je bila od srede dalje razstava Radio kluba Malgaj, ki je prikazal razvoj radioamaterske tehnike v zadnjih petdesetih letih, in je, čeprav iz ozadja, privabila številne ljubitelje tehnike.

Kakor že doslej, so imela Jesenska srečanja na Prevaljah tudi letos namen razgibati kraj in njegove prebivalce. Ob pomoči lepega vremena jim je to tudi uspelo, vsaj za prireditve na prostem to lahko rečemo. Dovolj pozornosti je vzbudil Pihalni orkester ravnenskih železarjev, ki so ga pri korakanju skozi Prevalje na otvoritveni slovesnosti spremljale mažoretke iz Logatca, torok »boljši sejem« je bil uvod v osrednja dneva srečanj – sredin semanji dan in četrtek dan otroškega veselja – ko so se Prevaljske razživele. Tridesetletna podoba kraja se je odzrcalila v večerni predstavitvi filmov Koroškega kino-video kluba. Petek je bil z Rock parado in s turnirjem v biljardu namenjen mladim, sobota pa je s tekmovanjem v malem nogometu pomagala privesti h kraju tudi ta del Srečanj (pred tem so tekmovali že odbojkarji in košarkarji), ki jih je v nedeljo zaokrožil nastop prevaljske pihalne godbe.

na semanji dan, ko je prišlo v središče kraja takorekoč vse, kar na Prevaljah leze in gre. Tedaj se je odvil kamen od srca tudi organizatorjem, ki so se sprva že bali, kot je povedal novi tajnik krajevne skupnosti **Igor Kogelnik**, da so tokrat organizirali Srečanja le zase, in za redke, bolj ko ne naključne obiskovalce posameznih prireditev.

Tako je bilo videti na sobotni veselici, ko je prišlo v Družbeni dom ljudi komaj za dobro ohcet,

le šole, čeprav je za nekatere mogoče reči, da so prehitro zginitile s programa ali pa niso prišle prav do izraza, ker jih je bilo v Družbenem domu po več hkrati. Tako so bile v ponedeljek v avli doma kar tri razstave: v hodnik so bili potisnjeni panoji Koroškega filatelističnega društva, sredi avle pa so se prerivali ljubitelji metuljev (lepi zbirki sta prispevala Peter Tonkli iz Ljubljane in Rudi Verovnik iz Kotelj) in umetniških slik, ki jih je razstav-

Kljub vsem težavam, ki tarejo Prevaljčane enako kot prebivalce drugih krajev v občini, so v tej krajevni skupnosti tudi letos poskrbeli, da je bilo nekaj septembrskih dni drugačnih od sivine drugih dni v letu. Organizatorjem želimo, da bi tudi v prihodnje ne izgubili poguma in da bi težili še k večji izvirnosti, pestrosti in zanimivosti programa.

Mojca Potočnik

KULTURA

UČNA URA IZ SLOVENSKEGA PRAVOPISA

(nadaljevanje iz prejšnje številke)

PISANJE SKUPAJ ALI NARAZEN

Merilo za to, ali pišemo del jezikovnega gradiva skupaj ali narazen, je nerazdružnost in nezamenljivost zaporedja delov besede. To pomeni:

– če se v dano besedo ne da vrniti druga beseda ali če delom te besede ni mogoče spremeniti zaporednosti, pišemo skupaj (Npr. neumen, nemoč)

– če to lahko storimo, pišemo enoto narazen (Npr. kdor koli = kdor že koli).

Vendar so izjeme.

SAMOSTALNIKI

Skupaj pišemo **zloženke**:

– z medpono -o- in glagolsko medpono -i- (Npr. avtocesta, avtogaraža, kinodvorana; kaži pot)

– s količinskim števnikom v prvem delu (Npr.: dveletka, triletka, tritisočak, stonoga)

– z imenovalniško ali kakšno drugo medpono (figamož, pedenjčlovek, pešpot)

– če je prva sestavina črka ali kratica, pišemo z vezajem: a-kmet, b-razred, PTT-služba, x-žarki, A4-format; pri obrtnem zaporedju pišemo narazen:

kmet a, razred b, služba PTT (tako je bolj priporočljivo!).

Pri zloženkah tipa alfa žarki, lego kocke, tempera barve, avto-moto društvo so bolj priporočljive zveze: žarki alfa, kocke lego, barve tempera, društvo avto-moto (saj ne moremo sklanjati brute teže, bruti teži itd.)

Narazen ali skupaj pišemo zloženke, pri katerih prvega dela ne moreš sklanjati (Npr.: bruto teža/brutoteža, mini golf/minigolf; saj ne moremo sklanjati brute teže, bruti teži itd.) Zloženke z lastnim imenom kot prvo sestavino pišemo po rabi glede na uveljavljenost, a jih je bolje pisati skupaj (Npr.: Slovenijašport in Slovenija avto).

Sestavljenke pišemo samo skupaj (Npr.: pododbor, prababica, superčlovek, superzlitina, amoralna, protidelec).

Sklope pišemo skupaj (Npr.: nepridiprav, pridanič, bognavsvaruj, očenaš, nebidigatreba).

PRIDEVNIKI

Skupaj pišemo:

– podredne zloženke z medpono -o- (Npr.: kovinskopredlovalen, trdoglav, južnoslovan-

ski, zahodnoevropski, literarno-zgodovinski, temnozelen (če je pri barvah prva sestavina odtenek, druga pa izraz za barvo, lahko pišemo tudi skupaj – temnozelen –, vendar le narazen, če je med besedi možno vrniti kot ali da: čokoladno rjav (rjav kot čokolada); vendar črno-bel, ker ne gre za odtenek, pač pa barvi in je mogoče vmes vrniti in)

– priredne zloženke pišemo z vezajem (Npr.: Ekonomsko-financijska služba, Organizacijsko-kadrovska služba, Kadrovsko-tehnična operativa, Kadrovsko-socialna služba; Vzgojno-izobraževalna organizacija, rusko-slovenski slovar; vmes lahko vstavimo veznik in)

– zloženke s prislovno sestavino (Npr.: visokoizobražen, nizkolegiran, novoustanovljen, visokofrekvenčen); pri teh je treba ločiti navadne zveze prislova in pridevniške besede / (Npr. splošno znan, tako imenovani, na novo poročen (oz. poročen na novo)/, vendar novoporočen, novorojen ter visokoleteč (misli) in visoko leteče (jate ptic)

– zloženke z rodilniško sestavino (Npr.: bojaželjen, ukažljen, hvalevreden, ognjeodporen).

Zloženke s številko kot prvo sestavino pišemo z vezajem (Npr.: 100-leten, 100-odstoten, 20-tonski).

Kadar si v besedilu, zlasti strokovnem, sledijo zloženke z isto sestavino, jih lahko krajšamo (Npr.: literarno- in političnozgodovinski, vzhodno-, zahodno- in južnoslovenski).

Sestavljenke pišemo skupaj (Npr.: nerjaveč, prastar, preddiplomski, anorganski, infrardeč, superprevoden).

ZAIMKI

Zloženke načeloma pišemo skupaj (Npr.: redkokdo, mnogokateri, malokdaj, marsikdo, vsakdo).

Sklope s koli pišemo skupaj ali narazen (to je bolj priporočljivo) (Npr.: kdor koli, čigar koli, kjer koli).

ŠTEVNIKI

Glavne števnike do 100 in stotice pišemo skupaj (Npr.: enajst, petindvajset, dvesto, tristo), vse druge glavne števnike narazen (Npr.: 301 100 : tristo en tisoč sto).

Iz tehničnih razlogov – npr. na položnicah – vse števnike pišemo skupaj (Npr.: 301 100 = tristoentisočsto).

Zlasti v strokovnih člankih zapisujemo glavne števnike s številkami. Vse druge števnike pišemo skupaj (Npr.: desettisoč, stotmilijonina, šestmilijonsko, osemstisočak, ničkolikokrat, tretjič).

PRISLOVI

Narazen pišemo zveze dveh samostojnih prislovov ali členka in prislova (Npr.: malo več, ravno tam, toliko da ne, čim bolj, čim dalj, čim brž, čim prej, čim več).

Skupaj pišemo prislove iz prvotnega predloga in samostalniške, pridevniške besede ali prislova (Npr.: vnaprej, odkar, zdaleč, zagotovo).

Pozdrave iz več besed pišemo načeloma narazen (Npr.: na svidenje, bog daj).

H. Merkač

SEMINAR O BRANJU

Slavistično društvo koroške krajine je konec avgusta v knjižnici Dr. Franca Sušnika na Ravnah pripravilo seminar o branju. Po Toporišičevi razlagi pravil novega slovenskega pravopisa konec šolskega leta v Slovenj Gradcu, kar je bila zadnja akcija odbora društva v stari sestavi s prof. Miran Kodrinom kot predsednikom, je bil seminar o branju prva prireditev novega vodstva društva z mag. Marijo Kolar na čelu.

Marija Kolar, predavateljica na Pedagoški akademiji v Mariboru, je za predavanja angažirala svoje stanovske kolegice in nastal je odličen seminar, pri organizaciji katerega niso bile pozabljene niti drobne, a za vtis o celoti pomembne malenkosti.

Predvsem je na seminarju z naslovom **Branje – izziv in plodišče človekovih dejanj** vsebinsko in tudi z vidika podajanja snovi pritegnilo predavanje dr. Mete Grosman, predstojnice katedre za germanistiko na ljubljanski filozofski fakulteti. Govorila je o temi Doživetje besedne umetnine in ubesedovanje. Pred njo je suvereno nastopila mag. Metka Kordigel s Pedagoške akademije v Mariboru z referatom Vrste branja, seminar pa se je končal s predavanjem Bože Krakar-Vogel, profesorice iz Ljubljane, Uresničevanje smotrov pri književni vzgoji. Ta slednja tema je bila tudi najbolj šolsko obarvana, in je dala osnovnošolskim in srednješolskim učiteljem slovenskega pouka, ki so bili tudi v večini udeleženci seminarja, konkretne napotke za delo.

Slavistično društvo je lahko v regiji dober zgled, koliko lahko društva naredijo za izobraževanje svojih članov. Predvsem to bi moral biti tudi smisel teh združevanj, družabni del pa v drugem planu.

P. S.: Referat mag. Metke Kordigel je bil objavljen v avgustovski številki Koroškega fužinarja, referent dr. Mete Grosman pa bo v decembrski številki.

H. Merkač

NOVE KNJIGE NA POLICAH KOROŠKE OSREDNJE KNJIŽNICE »DR. FRANC SUŠNIK« RAVNE NA KOROŠKEM

Najpomembnejša knjiga, ki jo knjižnica hrani, je Dalmatinova Biblija iz leta 1584, najčastitljivejša slovenska knjiga, temelj in osnova slovenskega knjižnega jezika in slovenske književnosti. Natisnjena je bila v daljnem Wittenbergu 1584. leta in od vseh 1500 se jih je ohranilo le 66. Jurij Dalmatin se je držal nemškega prevoda in je tako obširno besedilo prevedel v dotlej še neizoblikovan slovenski jezik. To je občudovanja vredna knjiga tudi po tehnični strani, saj so jo tiskarji v daljnem Wittenbergu na Nemškem v kratkem času znali in zmogli natisniti. Častitljiva je še posebej zato, ker jo je vsa ta stoletja hranila koroška kmečka družina iz okolice Pliberka. Za bodoče rodove pa jo že vrsto let hrani in varuje Koroška osrednja knjižnica.

Iz najnovejšega knjižnega fonda pa vam danes predstavljamo te knjige:

- Alujevič, A.-P. Škerget: Prenos toplote. – Maribor, 1990
Aslet, C.: The American Country House. – New Haven, London, 1990
Augustauskas, J.: In the World of Insects. – Vilnius, 1989
Albrech, B.-D. Inman: GW-Basic made Easy. – Berkeley, 1989
Braudel, F.: Igre menjave. – Ljubljana, 1989. – (Studia Humanitatis)
Byres, R.A.-L.M. Heimendinger: Advanced dBase IV. – New York, 1989
Cathcart, A.: Dream Bikes. – New York, 1989
Crosby, P.B.: Kakovost je zastoj. – Ljubljana, 1990
Campbell, M.: Teach Yourself dBase. – Berkeley, 1989
Campbell, M.: Using Agenda. – Berkeley, 1988
Enloe, C.: Policija, vojska i etnicitet. – Zagreb, 1990. – (Biblioteka Dominantne ideje)
Färber, M.: Zweiter Weltkrieg in Bildern. – Stuttgart, 1990
Gatz, A.: Das Farbige Kinder Lexikon. – Zürich, 1990
Glogovec, Z.-D. Žagar: Nadarjeni otroci v vrtcu. – Ljubljana, 1990
Hartman, B.: Maribor. Vodnik po mestu. – Maribor, 1990
Hribar, T.: O svetu na Slovenskem. – Maribor, 1990. – (Znamenja)
Hribar, T.: Sveta igra sveta. – Ljubljana, 1990. – (Nova slovenska knjiga)
Kancler, K.: Glava me boli. – Maribor, 1990. – (Slovenski dom)
Kos, P. – A. Šemrov: Rimski republikanski novci. – Ljubljana, 1990

- Kranjc, A.: Dolenjski kraški svet. – Novo mesto, 1990
Kuah, I.: Dream Cars. – New York, 1989
Kurent, T.: Slovenska zavarovalnica. – Ljubljana, 1990
Leković, R.-M. Stojanović: Ilustrovana enciklopedija pištolja i revolvera sveta. – Beograd, 1990
Narodne manjšine. – Ljubljana, 1990
Pečenko, P.: Pot pozornosti. – Ljubljana, 1990. – (Sopotja)
Phillips-Tomašević: Jugoslavija. – Beograd, Mostar, 1990
Projekat SIV-a. – Beograd, 1990
Rastline z belimi cvetovi. – Ljubljana, 1990. – (Moje sobne rastline)
Ridgwell, J.: Der Cocktail. – Hamburg, 1987
Russianoff, P.: Kdaj se bo meni nasmejnila sreča. – Ljubljana, 1990. – (Za zdravo življenje)
Schapiro, M.: Paul Cezanne. – New York, b.l.
Simulacija računalniških sistemov in komunikacijskih mrež. – Maribor, 1990
Svetovna dediščina v Jugoslaviji. – Ljubljana, 1990
Švajncr, J.J.: Slovenska vojska 1918-1919. – V Ljubljani, 1990
Turk, I.: Uvod v ekonomiko poslovnega sistema. – Ljubljana, 1990. – (Srebrna knjiga)
Založnik, A.-I. Sitar – M. Bojčić: dBase III Plus. – Ljubljana, 1989. – (Zbirka Sodobno poslovanje s PC računalnikom)
Zelmanovič, Đ.: Ilustrirani bonton in protokol. – Maribor, 1990. – (Veliki priročnik)
Zigaina, G.: Pasolini i smrt. – Zagreb, 1990

Pa še nekaj novih knjig z domoznansko tematiko:

- Bodi pozdravljena Devica Marija. Ob stoletnici nove cerkve na Fari 1890-1990. – Prevalje, 1990
Hanuš-Ovnič, A.: Predlog standarne metode za določevanje aktivnosti alkalne fosfataze. – Ljubljana, 1977. – Diplomsko delo
Hanuš-Ovnič, A.: Pridobivanje vode z reverzno ozmozo. – Ljubljana, 1990. – Specialistična naloga
Iz starih časov. Tako so doraščali naši stari starši. Stare slike iz Šmihela in okolice. – Celovec, 1990
Karničar, L.: Der Obir-Dialekt in Kärnten. – Wien, 1990
Letno poročilo Zvezne gimnazije in Zvezne realne gimnazije za Slovence v Celovcu. – Celovec, 1990
Maturanti iz Šmihela. Koliko jih je bilo in kaj so postali. Števila v letih 1970-1990. – Šmihel, 1990
Mednarodna razstava domače in umetne obrti Alpe-Jadran 1990. – Slovenj Gradec, 1990
Potočnik, J.: Tovarna usnja Slovenj Gradec. – Slovenj Gradec, 1990
Šuster-Drabosnjak, a.: Pasijon. – Celovec, 1990
Vrhovnik, A.: Moje kitice. – Prevalje, 1990. – (Vigred; 4/89-90)

Darja Molnar

REKREACIJA IN ŠPORT

ROKOMET

Rokometaši Slovenj Gradca so dobili tudi četrti memorialni turnir, ki ga RK Fužinar vsako leto pripravi v spomin na svoja tragično preminula člana Rajka Čegovnika in Branka Žunca. Tokrat so na turnirju, ki je bil 14. septembra, nastopile le tri ekipe: člana II. zvezne lige Slovenj Gradec in Šoštanj ter domače moštvo. Žal so Šoštanjčani prišli na Ravne le s svojo drugo ekipo, tako da je bila kakovost turnirja slabša kot pretekla leta. Že četrtič zapored so prehodni pokal osvojili rokometiški Slovenj Gradca, Fužinar je bil drugi, Šoštanjčani pa tretji. Rezultati: Slovenj Gradec – Šoštanj 25:14, Slovenj Gradec – Fužinar 18:14 in Fužinar – Šoštanj 20:15.

NOGOMET

Fužinarjeva članska ekipa, ki v letošnji sezoni znova nastopa v kakovostni skupini mariborske nogometne zveze, je v novo prvenstvo odlično štartala. Po

treh kolih so bili nogometaši Fužinarja celo v vodstvu v dvema zmagama proti Rošnji Loki in Pobrežju z 1:0 in doseženim neodločenim izidom 0:0 v Miklavžu. Tak ugoden razplet na začetku nove sezone 1990/91 je tembolj razveseljiv, kajti odločitev o nastopanju nogometašev Fužinarja v ligi je padla praktično tik pred prvenstvom. Težka finančna situacija v ŠD Fužinar je namreč pustila posledice tudi pri ravenskem nogometnem klubu, ki ne more nuditi igralcem niti osnovnih pogojev za vadbo. Prav zato klub ne premore dovolj kakovostnega igralnega, pa tudi ne strokovnega kadra. Igralci pač odhajajo drugam, v druge koroške klube, kjer so pogoji za igranje boljši, ali pa čez mejo.

Poleg Ravenčanov letos v ligi nastopajo še štirje koroški klubi. Prevaljski Korotan sodi med kandidate za naslov prvaka, precej slabše pa so v novo prvenstvo krenili Partizan Radlje, Akumulator iz Mežice in Peca iz Črne, ki so bili po treh kolih na repu prvenstvene lestvice.

ATLETIKA

V avgustu in septembru so atleti KAK Ravne sodelovali na številnih tekmovanjih in lahko se pohvalijo z dobrimi nastopi svojih tekmovalcev in tekmovalk. Posebej je med varovanci trenerja Zdravka Kotnika izstopal s svojimi rezultati mladinec Uroš Kresnik v tekih na krajših progah. Sicer pa pogledimo, kakšne so bile najboljše uvrstitve koroških atletov na minulih tekmovanjih:

– 22. avgust, miting v Novem mestu: 400 m 1. Kresnik, 3. Verhovnik, 5. Kos, 100 m 2. Kresnik, 800 m 1. Brezovnik, 5. Podržavnik in 8. Praper. Med pionirkami 6. na 200 m Mojca Leitinger.

– 3. sept., članski miting v Celju: 3. Kresnik na 100 m, med pionirkami 5. Balažičeva in 7. Leitingerjeva v teku na 800 m, 6. Šeglova na 60 m. Med pionirji na 1000 m pa 4. Praper, 6. Rapac in 8. Klemenc

– 4. sept., članski miting Novo mesto: 100 m 3. Kresnik, 400 m 5. Kresnik in 8. Štern, 800 m 5.

Verhovnik, 6. Brezovnik in 8. Kos.

– 8. in 9. sept., finale APS za starejše mladince v Postojni: Uroš Kresnik 1. na 100 in 200 m ter 2. na 400 m, Uroš Verhovnik 2. na 400 in 800 m, Robi Brezovnik 3. na 800 m, Andrej Kos 4. na 400 in 800 m ter Janez Štern 5. na 800 m. Štafeta fantov v postavi Brezovnik, Kos, Verhovnik in Kresnik je osvojila 2. mesto.

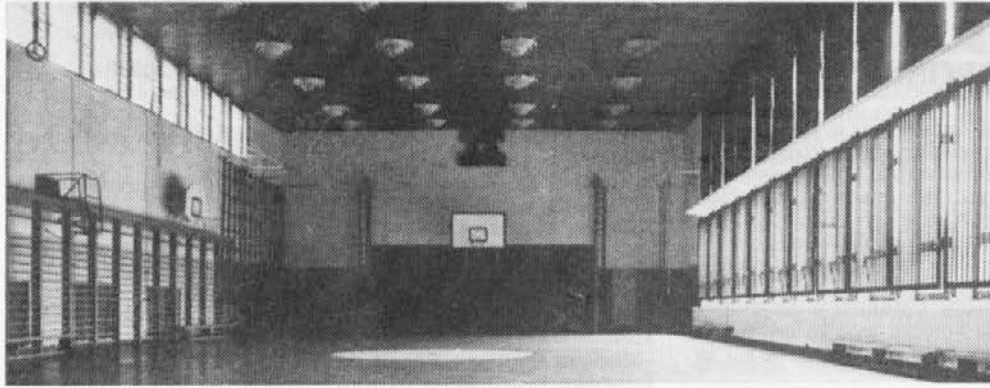
– 12. sept., mednarodni miting v Kranju: 100 m 3. Kresnik, 400 m 6. Verhovnik in 8. Kos ter 1500 m 6. Podržavnik. Med pionirkami sta se na 300 m uvrstili na 5. mesto Mojca Leitinger in na 6. Sabina Balazič, na 60 m pa je bila Lucija Šegel 5. Pionirji: 300 m 5. Rapac, 6. Praper in 8. Klemenc.

– 15. in 16. sept., absolutno republiško prvenstvo za pionirje v Celju: Rapac je bil 4. na 1000 m in 5. na 2000 m, Praper 6. na 2000 m in 7. na 1000 m ter Balažičeva 6. na 600 m.

– 22. in 23. sept., finale APJ za starejše mladince v Beogradu:

VZDRŽEVANJE ŠPORTNIH OBJEKTOV

KARATE

Po načelih tržnega gospodarstva naj bi športni objekti prinašali vsaj toliko sredstev, da bi bilo možno njihovo vzdrževanje. Pri ravenskih športnih objektih (DTK in tekmovalna dvorana pri OS Prežihov Voranc) se to vsa minula leta ni dogajalo, nasprotno:

ob 1/10 uporabi za rekreacijo svojih delavcev je Železarna Ravne krila levji delež stroškov in vzdrževanja.

Ker naj bi PE Turizem in družbeni standard prihodnje leto postala samostojno podjetje, je poslovodni odbor predlagal naslednje:

- do konca leta ostanejo za vse uporabnike pogoji enaki kot v 1. polletju 1990, v tem času pa je treba domisliti razumne rešitve

- železarna v prihodnje ne more več biti sponzor vseh Fužinarjevih klubov, pripravljena pa se je pogovarjati tudi o prenosu lastništva športnih objektov

- eden od možnih ključev za (so)lastništvo in s tem za delitev stroškov bi lahko bila dosedanja uporaba objektov (ŠD Fužinar, Partizan, vse šole, rekreacija železarjev), ob močnejši udeležbi drugih podjetij v občini.

(Vir: podatki PO)

Uroš Kresnik je bil odličen 3. na 400 m, 4. na 200 m in 5. na 100 m, Uroš Verhovnik 3. na 800 m in 5. na 400 m ter Andrej Koš 6. na 800 m in 8. na 400 m. Stafeta 4 x 400 m si je s časom 3:21,04 pritekla zelo dobro 3. mesto. Ekipno je KAK Ravne samo v tekih osvojil 3. mesto, kar je ena od najvidnejših uvrstitev kluba v zadnjem obdobju. V skupnem seštevku vseh disciplin pa so bili Ravenčani šesti.

Na letošnjem že 5. spominskem teku Borisa Keršbaumerja v Mežici je nastopilo 127 tekmovalcev in tekmovalk. Med njimi so na 21 in 10 km dolgi progi tekli tudi naši sodelavci iz železarne in nekateri dosegli lepe uvrstitve. V posameznih kategorijah so se na prva tri mesta uvrstili: Tomaž Robač, Alojz Potočnik, Alojz Goligranc, Drago Laznik, Beno Jelen in Mirko Krančan.

SMUČARSKI SKOKI

Član jugoslovanske mladinske reprezentance v klasični kombinaciji Erih Pečnik, sicer tekmovalec Fužinarja, je v letošnji letni sezoni opozoril nase z odličnimi nastopi. Na tekmi v Štrbskem Plesu v ČSFR je osvojil izvrstno 2. mesto. Tekmovalci so nastopili na 90-metrski skakalnici in tekli 5 km. Zmagal je domačin Kužera, tretji pa je bil predstavnik Finske Toni Sarpanta. Pečnik je svojo dobro formo ponovil tudi po izteku skup-

nih priprav celotne jugoslovanske reprezentance, 23. septembra v Sarajevu. Tam je v nordijski kombinaciji osvojil 3. mesto. Odlično pa se je v solo skokih uvrstil njegov klubski tovariš Jože Zagernik, ki je bil med celotno elito naših skakalcev 10. Zmagal je Tržičan Jekovec pred Ulago in Petkom.

Sicer pa so mladi fužinarjevi skakalci septembra sodelovali na več tekmovanjih po Sloveniji. Premalo je prostora, da bi naštevati njihove uvrstitve, velja le poudariti številne odlične nastope mlajšega pionirja Iztoka Verdineka, ki je zmagoval na tekmovanjih pionirjev B širom naše republike. Omembe vreden je njegov nastop na republiškem prvenstvu za pionirje do 11 let v Poljanah pri Žireh, kjer je Verdinek osvojil naslov prvaka Slovenije.

ODBOJKA

V času priprav za nastope v II. zvezni ligi so odbojkarji Fužinarja sodelovali na turnirju v Murski Soboti in osvojili med 8. ekipami 1. mesto. Druga je bila ekipa Ljutomera, tretja pa druga ekipa Tehnomobila iz Maribora. Med 6 ženskimi ekipami je zmagala Rogoza, odbojkarice Partizana Prevalje pa so bile druge.

Odbojkarji Fužinarja so s prvenstvom v II. zvezni ligi pričeli 6. oktobra. Najprej so doma igrali proti Čeliku iz Zenice, v drugem kolu pa so nastopili v Kaštel Lukšiču. Ekipo Fužinarja je poleg Tea Toreja (iz JLA) in Mirana Grosa, ki je prišel iz Mi-

slinje, okrepil tudi bivši igralec Ravenčanov Igor Filipančič.

Ivo Mlakar

R.B.

442 NAS JE MANJ

Ne glede na prisilne dopuste, ki smo jih začeli s septembrom in jih bomo nadaljevali, dokler se ne bo proizvodnja izboljšala, tečejo v Železarni Ravne aktivnosti za zmanjšanje števila zaposlenih.

Ker redni odlivi do konca leta ne bi dali planiranega števila 5550 delavcev, tečejo še izredne aktivnosti, takoj ko bodo uradno določena delovna mesta s presežki delavcev, pa se naj bi začelo tudi odpušcanje; kajti po McKinseyevi analizi nas je za realizacijo, kot jo ustvarimo, kar precej preveč.

Kakšne so številke po devetih mesecih in kakšna predvidevanja do konca leta?

Leto 1990 smo začeli s 5674 zaposlenimi. V devetih mesecih je 78 delavcev dalo odpoved oz. sporazumno prekinilo delovno razmerje, samovoljno so odšli trije, starostno se jih je upokojilo 212 (pokojninsko dobo jih je doseglo 91, predčasno se jih je starostno upokojilo 93, starostno upokojilo pa 28), v invalidski pokoj je šlo 47 delavcev, na poklicno rehabilitacijo dva, v vojsko 42, umrli pa so štirje. 54 jih je odšlo še zaradi drugih razlogov. Skupno se je tako v devetih mesecih število zaposlenih zmanjšalo za 442.

Do konca leta se bo zanesljivo upokojilo še vsaj 25 delavcev (dosežena pokojninska doba 9, predčasna starostna upokojitev 9, starostna upokojitev 2, invalidska 5), za 148 pa se še lahko zmanjša število zaposlenih, če bi začeli izvajati dokup let. Toliko delavcev je namreč v železarni takšnih, ki bodo do 31.12.1990 izpolnili enega od pogojev za upokojitev, leta pa jim manjkajo. Največ je takšnih, ki jim manjkajo štiri leta, dve leti ali tri manjkajo okoli 30 delavcem, najmanj pa je v tem skupnem številu 148 tistih, ki jim manjka leto oz. pet let.

Kot je povedala vodja OE Zaposlovanje Sonja Lakovšek-Vukovič, bodo v pošteverjetno prišli predvsem dokupi do treh let, saj po Zakonu o kriterijih in načinu sofinanciranja uresničevanja pravic presežkov delavcev, sprejetem 8. avgusta 1990, Republiški zavod za zaposlovanje povrne podjetjem za dokup do treh let 50 % zneska.

H.M.

KADROVSKA GIBANJA od 21. 8. do 20. 9. 1990

V mesecu septembru 1990 se je število zaposlenih zmanjšalo, tako nas je sedaj zaposlenih 5579.

Delovno razmerje so sklenili

PE JEKLOLIVARNA - Rodošek Anica, metalurški tehnik - iz poklicne rehabilitacije; Pipuš Marko, strojni livar - iz JLA.

PE OBDELAVA - sk. službe - ŠTERN Anton, strojni tehnik - iz JLA.

PE OBDELAVA - ORODJARNA - ŠKRATEK Mirko, frezalec - iz JLA.

RAZVOJNI SEKTOR - GLAVIČ Gorazd, dipl. inž. strojništva - iz druge DO; URBANCL Emil, dipl. inž. strojništva - iz šole.

PE ARMATURE - ZUPANČIČ Bogdan, dipl. inž. strojništva - iz šole.

Delovno razmerje je prenehalo

PE METALURGIJA - sk. službe - ŠINIGOJ Marija, dipl.

inž., vodja analitskih laboratorijev - starostna upokojitev; MEZNER Zdenka, dokumentalist - predčasna starostna upokojitev.

KOVAČNICA - VREČIČ Koloman, inž. org. dela, obratovodja kovačnice - dosežena pokojninska doba.

VALJARNA - OGRIS Anton, odpremnik odpadkov - dosežena pokojninska doba.

JEKLOVLEK - PESIČER Stanko, žerjavovodja - sporazumno.

PE JEKLOLIVARNA - HARTMAN Ivan, pripravljalec orodja; KRIVEC Filip, voznik villičarja - dosežena pokojninska doba.

PE STROJI - SMREČNIK Ivan, ključavničar - predčasna starostna upokojitev; JURY Andrej, monter - samovoljno.

PE OBDELAVA

TSD - HOVNIK Rajko, ključavničar - sporazumno, **HORVAT** Rozalija, rezkalec - starostna upokojitev.

PNEVM. STROJI - JELEN Dominik, vodja brušenja in rezkanja - predčasna starostna upokojitev.

PE TURIZEM IN DRUŽB. STANDARD - ZDOVC Slavka, natakarica - sporazumno.

PE TEHNIČNI SEKTOR

ETS - HOČEVAR Ivan, elektromehanik - sporazumno.

SGV - KRAKER Marjan, mizar - sporazumno.

TRANSPORT - GRANDA Ivan, voznik tovornjaka - dosežena pokojninska doba.

EKONOMSKO-FINANČNI SEKTOR - KOTNIK Beno,

dipl. inž., vodja tehnol. proizvod. inform. - sporazumno.

ORGANIZACIJSKO-KADROVSKI SEKTOR - KOREN Petra, SEDELSAK Simon - pripravnik, potek pripravništva; PEPEVNIK Franc, spremljevalec tovarnega prometa; PRISTOLIČ Mirko, analitik - predčasna starostna upokojitev; **BARAN** Marija, čistilka - dosežena pokojninska doba; **VI-VOD** Alenka, dipl. oec., pripravnik - sporazumno; **KOP** Darja, **DONKO** Irena, **KAMNIK** Zdenka, **ČEBUL** Romana, **MOCNIK** Danica - pripravniki, potek pripravništva.

OE Zaposlovanje

ZAHVALE

Zahvaljujem se sodelavcem v PE Stroji za darovano cvetje in denarno pomoč ob smrti moje ga očeta.

Franc Gašper

Sodelavcem Jeklarne se zahvaljujem za lepo darilo, ki so mi ga poklonili ob odhodu v pokoj. Vsem želim veliko zdravja in delovnih uspehov.

Avgust Vaukman

Ob boleči izgubi našega dragega očeta in dedka

MAKSA REPASA

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem za pomoč in darovano cvetje, g. župniku za tolažilne besede in opravljeni obred, govorniku Feliks Knezu za poslovilne besede, godbi železarnarje za odigrane žalostinke, sodelavcem adjustaže Valjarni ter Strojem in delov za pomoč, sodelavcem Jeklovleka pa za darovano cvetje. Hvala vsem. Žalujoči: hčerka Marjana z družino ter sinovi Ciril, Milan in Janez z družinama

Ob boleči izgubi dragega moža in očeta

BRANKA ŽIGIČA

se najtopleje zahvaljujemo OE Informatika za nesebično izkazano pozornost.

Žalujoči: žena Danica, hčerka Jelena in sin Jovan z družinama

Ob odhodu v pokoj se najlepše zahvaljujem vsem sodelavcem kontrole Kovačnice za lepa darila, ki mi bodo drag spomin, še posebej pa tov. Otu Urnautu za prijetne poslovilne besede.

Zdravko Primožič

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem sodelavcem PE Obdelava - TSD za lepo darilo ter za izrečene poslovilne besede. Vsem sodelavcem želim še naprej uspešno delo ter veliko skupnega razumevanja.

Rozalija Horvat

Nekatere fotografije v tej številki je izdelala Mira Čepin. Uredništvo

POSLEDNJI IZLET

Kombinacija je bila čudna: 45 delegatov prejšnjega delavskega sveta, šest sindikalistov prejšnjega izvršnega odbora in en funkcionar upravnih organov za obojne. Dnevni red: plačilo za opravljeno delo v obliki dvodnevnega izleta. Trajanje: od Raven, Portoroža, San Marina, Ravenna, Portoroža, Stanjela, Goriških Brd in Vršiča do Raven. Razprava: na trenutke dolgočasna, a pretežno živahna. Pavze: pogoste, okrepčilni požirki krepki, malica lahko prebavljiva. Sklepi: lepo, brez občutka krivde do baze, v imenu katere se je bilo treba prej štiri leta ali dve potiti na sejah in zdaj na izletu. Končni sklep: nikoli več, saj bodo po novem delegati ob koncu mandata za delo prejeli denarno nagrado.

P.S.: Pa vseeno ne vem, če le ni boljše iti na izlet!

H.M.

SVETO PISMO STARE ZAVEZE

PRIDIGAR

(odlomki)

Na letošnji slovenski spravi v Kočevskem Rogu je predsednik predsedstva R Slovenije Milan Kučan, sicer član ZKS SDP, v svojem govoru citiral Sveto pismo stare zaveze. Najmanj zato se spodobi, da spoznamo vsaj del citiranega poglavja.

Uvodna beseda

Kaj koristi človeku ves njegov trud, trud, s katerim se muči pod soncem? Rodovi odhajajo in drugi prihajajo, zemlja pa vedno ostaja. Sonce vzhaja in sonce zahaja, hiti k svojemu kraju, od koder spet vzhaja. V eter veje proti jugu in se obrača proti severu, vrtil se okrog, piha in se vrača k svojemu kroženju. Vse reke tečejo v morje in morje se ne prenapolni; v kraj, kamor reke teko, tja vedno zopet teko. Vse reči so utrudljive, bolj nego se more dopovedati; oko se ne nasiti z gledanjem, uho se ne napolni s poslušanjem. Kar je bilo, bo zopet; kar se je zgodilo, se bo zopet zgodilo; nič ni novega pod soncem. Je li kaj, o čemer bi se reklo: »Glej, to je novo!« Zdavnaj je že bilo, v vekih, ki so bili pred nami. Ni spomina na prejšnje; tudi na poznejše, ki še bodo, ne bo spomina nanje pri tistih, ki bodo pozneje živeli.

Vse ob svojem času

Vse ima svoj čas in vsak opravek ima svojo uro pod nebom: Je čas rojstva in čas umiranja; čas, da se sadi in čas, da se vsajeno izruva; čas ubijanja in čas ozdravljanja, čas podiranja in čas zidanja. Je čas jokanja in čas smejanja, čas žalovanja in čas plesanja. Je čas za metanje ka-

menja in čas zbiranja kamenja, čas objemanja in čas, ko se zdržiš objemanja. Je čas pridobivanja in čas izgubljanja, čas zbiranja in čas razmetavanja. Je čas trgiranja in čas šivanja, čas molčanja in čas govorjenja. Je čas ljubezni in čas sovraštva, čas vojne in čas miru.

Kakšen dobiček ima, kdor dela, od tega, da se trudi? Videl sem opravilo, ki ga je Bog dal ljudem, da se z njim ubadajo. On dela vse lepo ob svojem času; tudi večnost jim je položil v srce, samo da človek dela, ki ga je Bog napravil, ne more doumeti od začetka do konca. Spoznal sem, da ni drugega dobrega zanje, kakor da se vesele in delajo dobro v svojem življenju. Pa tudi to, da kdo je in pi-je in se veseli dobrega pri vsem svojem trudu, je dar božji. Spoznal sem: vse, kar Bog dela, ostane na veke; nič se ne more temu dodati, nič od tega odvzeti in Bog je tako storil, da bi se ga bali. Kar je, je bilo že zdavnaj; kar bo, je že zdavnaj; Bog privede nazaj, kar je preteklo.

Človek je minljiv

Še nekaj sem videl pod soncem: na mestu pravice je tu hudobija; na mestu pravičnosti je tu krivica. Rekel sem v svojem srcu: pravičnega in hudobnega bo Bog sodil, zakaj je čas za vsako opravilo in za vsako de-

janje. Rekel sem v svojem srcu: zaradi človeških otrok je tako, da jih Bog izkuša in da vidijo, da so sami zase živina, kajti usoda ljudi je usoda živine, ista za vse: kakor ta umre, tako umrejo oni, isti dih življenja imajo vsi; človek nima prednosti pred živino, zakaj vse je nečimrnost. Vse gre na isti kraj; vse je nastalo iz prahu in vse se vrača nazaj v prah. Kdo ve, ali življenjski dih ljudi gre navzgor in ali življenjski dih živine gre navzdol v zemljo? Tako sem videl, da ni nič boljšega, kakor da se človek veseli svojih del, ker je to njegov delež; in kdo ga privede k temu, da bi videl, kaj bo za njim?

Solze stiskanih

In zopet sem videl vse stiske, ki se godé pod soncem: glej, solze stiskanih in nihče jih ne tolaži; na strani njih tlačiteljev je nasilje in nihče jih ne tolaži. Tedaj sem blagroval mrtve, ki so že davno umrli, bolj kakor žive, ki še živijo, a bolj od obojih njega, ki ga še ni, ki še ni videl zlega dejanja, ki se godi pod soncem.

Tudi sem videl, daje ves trud in vsa spretnost pri delu le zavist enega proti drugemu; tudi to je nečimrnost in obtežitev duha. Bedak prekriža roke in je svoje lastno meso. Boljša je peščica polna miru kakor dve pesti polni truda in obtežitev duha.

In še sem videl nečimrnost pod soncem: kdor je sam in nima tovariša tudi ne sina, ne brata; vendar ni konca vsemu njegovemu trudu, tudi se njegove oči ne nasitijo bogastva. »A za koga se trudim in si odrekam uživanje?« Tudi to je nečimrnost in hudo opravilo. Bolje je,

da sta dva kakor eden, ker imata dobro plačilo za svoj trud. In če eden pade, ga njegov tovariš vzdigne; gorje enemu, če pade, pa ni drugega, da bi ga vzdignil.

Tudi če dva skupaj spita, jima je gorko; a kako se bo eden sam ogrel? In če kdo napade, se ga dva ubranita, in trojna vrstica se ne pretрга hitro.

Boljši je ubog, pa moder dečko, kakor star in neumen kraj, ki si ne da več svetovati. Dober glas je boljši ko dišavno mazilo, in dan smrti je boljši ko dan rojstva. Bolje je iti v hišo žalosti, kakor iti v hišo gostije; kajti tam je konec vsakega človeka, kdor še živi, si vzame to k srcu. Boljša je resnoba ko smeh, zakaj pri resnobnem obličju je vendar srce lahko veselo. Srce modrih je v hiši žalosti, srce bedakov pa v hiši veselja. Bolje je poslušati grajo modrega, kakor da kdo posluša pesem bedakov. Zakaj kakor prasketanje trnja pod loncem, tak je smeh bedaka. Tudi to je nečimrnost. Zakaj prevara znori modrega in podkupovanje pokvari srce.

Izdaja Delavski svet Želzarne Ravne kot mesečnik v nakladi 6800 izvodov. Ureja uredniški odbor: Andreja Čibron, Marijan Gerdej, Marjan Kolar, dr. Tone Pratkanec, Sonja Smolar, Maks Večko, Mirko Vošner. Uredništvo: glavni in odgovorni urednik Marjan Kolar, novinarki Helena Merkač in Mojca Potočnik, tajnica Jelka Jamšek. Tel. 21-131, urednik int. 6753, novinarki 6304.

Tisk: Grafika Prevalje

Glasilo je po 7. točki 1 odst. člena Zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Uradni list SFRJ, št. 33/72), prosto plačila prometnega davka.